

OPENBAAR MINISTERIE

JAARBERICHT | 2023

VOORWOORD

In dit Jaarbericht verantwoorden we welke prestaties het OM in 2023 heeft geleverd op basis van het aan ons beschikbaar gestelde belastinggeld. We willen daarover transparant zijn en daarom vindt u in de volgende hoofdstukken veel cijfers en feitelijke informatie. Daarmee willen we u in staat stellen zelf een mening te vormen over het presteren van het OM.

Zoals menig functioneringsgesprek begint met de vraag: "hoe vind je zelf dat het gaat?", kan ik me niettemin voorstellen dat u die vraag aan het College van procureurs-generaal als landelijke leiding van het OM heeft.

Wat vindt het College dan van de prestaties van het OM? Of we het goed hebben gedaan of juist niet, is natuurlijk afhankelijk van de maatstaf. Als ik kijk naar onze inzet en vlijt, dan kan ik zeggen dat door de ruim 6.000 OM-collega's met hart en ziel en soms grote opoffering is gewerkt om ook in 2023 weer ettelijke duizenden strafzaken te behandelen.

Vele van die zaken spelen zich voor het algemene publiek misschien in betrekkelijke anonimiteit af, maar in al die zaken proberen de OM'ers in elk individueel geval zo goed mogelijk recht te doen aan de belangen van slachtoffers en verdachten.

Andere zaken zijn beeldbepalend en domineren het nieuws. Bepaalde codenamen voor strafzaken als 'Marengo' en 'Eris' zijn onder crimewatchers gemeengoed geworden. In het Marengoproces stonden 19 verdachten terecht voor verschillende moorden en pogingen tot moord. Eris is een van de omvangrijkste liquidatiestrafzaken in Nederland, waarin onder anderen kopstukken en leden van een inmiddels verboden motorclub in hoger beroep terechtstaan. Dit zijn zaken waarin kroongetuigen een belangrijke rol spelen en die illustratief zijn voor de ontwikkeling van de georganiseerde criminaliteit in Nederland. Achter deze zaken gaan vele slachtoffers en onbeschrijflijk leed schuil en het past ons niet om hierover triomfantelijk te zijn. Trots ben ik wel op feit dat het ons lukt met dergelijke zaken, vaak na jaren van intensief onderzoek door de politie, verscheidene daders tot serieuze gevangenisstraffen te laten veroordelen, waardoor de

maatschappij in elk geval voor langere tijd tegen deze daders wordt beschermd.

Langs de maatstaf van vlijt, kan ik niet anders dan tevreden zijn over het OM. Als ik kijk vanuit het perspectief van doelmatigheid, dan is mijn beeld al anders. We zijn zeker niet doof en blind voor de kritiek op de gemiddeld genomen te lange tijd die we nodig hebben voor de behandeling van zaken en voor de zorgen ten aanzien van het aantal zaken dat we wegens de ouderdom daarvan moeten seponeren. In de zwaardere strafzaken lopen de doorlooptijden terug, maar bij de veel voorkomende criminaliteit, jeugdzaken, ernstige verkeers- en zedenzaken is het beeld minder fraai. We doen er simpelweg te lang over en de terechte kritiek trekken we ons aan. Het OM moet de eigen prestaties verbeteren. Daarom hebben we de ambitie uitgesproken het OM-werk anders, eenvoudiger en bedrijfsmatiger, te willen organiseren. Zodat we minder zaken hoeven te seponeren, minder ten laste hoeven te leggen, meer zaken zelf af kunnen doen en bovendien de werkdruk van onze mensen beheersbaar houden. Dat betekent dat we onze eigen parketten beter op orde krijgen voor wat betreft uniformering van onze werkwijzen, maar ook de doorlooptijden en voorraadbeheersing van de strafzaken. En tot slot willen wij de hoeveelheid en de kwaliteit van onze strafbeschikkingen verbeteren.

Die ambities moeten echter nog effect gaan sorteren. Ondanks alle inspanningen, kan ik het OM als het gaat om doelmatigheid geen ruimhartige voldoende toekennen.

Dan is er de maatstaf van de maatschappelijke verwachtingen. Drie vreselijke moorden waren de

aanleiding voor het vorig jaar verschenen rapport 'Bewaken en Beveiligen' van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Daarin is geconstateerd dat het stelsel van Bewaken en Beveiligen niet voldeed en dat bij de uitvoering door het OM fouten zijn gemaakt. De impact daarvan is enorm en dat rapport galmt na in elke wijziging die we aanbrengen in het stelsel Bewaken en beveiligen.

2023 was ook het jaar dat het aantal incidenten met explosieven zorgwekkend groeide. Honderden aanslagen dan wel pogingen daartoe telde de politie. Veel explosies, regelmatig gepleegd door jonge of minderjarige verdachten, worden in verband gebracht met ruzies in het criminele circuit. Net zoals ook de 'uithalers' die voor een organisatie drugs uit het havengebied ophalen, menigmaal jong zijn. Dit is reden voor maatschappelijke zorg.

Hoewel we de nodige capaciteit inzetten om daders op te sporen en te vervolgen en we hier ook verdachten veroordeeld krijgen, neemt de omvang van deze ontwikkeling bepaald niet af. Een goed antwoord op hoe deze fenomenen terug te dringen hebben we nog niet gevonden.

In wezen geldt dat ook voor de aanpak van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Uit slachtofferonderzoek blijkt dat 44 procent van de criminaliteitsslachtoffers te wijten is aan online criminaliteit en 56 procent aan traditionele criminaliteit. Van de geregistreerde criminaliteit bij de politie in 2023 ziet 9 procent op online criminaliteit en 91 procent op traditionele criminaliteit. En van de zaken die bij het OM in 2023 ter vervolging zijn ingestroomd, betreft 1 procent online criminaliteit. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit zijn continu in ontwikkeling en de strafrechtelijke aanpak ervan is door technologische ontwikkelingen en het grensoverschrijdende karakter van deze zaken complex. Duidelijk is dat ondanks onze inspanningen de maatschappelijke opgave voor de aanpak van online criminaliteit groeit.

2023 telde weer veel demonstraties van bijvoorbeeld klimaatactivisten en boeren. In 2024 is dat ook niet minder geworden. Regelmatig rijst de vraag waarom het OM niet optreedt. Het juridische antwoord is dat wat voor sommigen onbeschaafd en kwetsend is, niet altijd strafbaar is. Of als het wel strafbaar is, niet altijd tot straf zal leiden. Het OM kiest er voor om de schaarse capaciteit niet altijd in te zetten voor die feiten, wetend dat de rechter meestal geen straf oplegt.

Als het gaat over de maatstaf van de maatschappelijke verwachtingen, dan ben ik uiterst terug-

houdend om daar een oordeel over te geven. Het werk van het OM moet veel meer worden gezien als het maken van keuzes in dilemma's, dan als het oplossen van maatschappelijke problemen. De hiervoor genoemde voorbeelden laten onze worsteling zien, zonder dat dit betekent dat het OM het daarin per se fout doet. Of goed doet.

We moeten als samenleving realistisch zijn. Wat we ook doen: er zal altijd criminaliteit zijn. Het strafrecht is veel minder een oplossing voor maatschappelijke problemen dan menigeneen denkt of hoopt. Dat leidt inherent tot teleurstelling. Juist dan ontlenen we houvast aan de kern van ons bestaan. Het OM is een vervolgingsorganisatie. Het oudste bestaansrecht van justitie is het voorkomen van die eigenrichting, in ruil voor een billijke, rechtmatige, proportionele en snelle opsporing, vervolging en berechting van die misdaad, ook wel misdaad genoemd. Dat moeten we zo goed mogelijk doen. We moeten de komende jaren sneller werken, meer misdrijven oplossen en vaker de juiste zaken vervolgen, slimmer werken met andersoortige opsporingsmethoden en AI, en dan nóg zullen we niet alle criminaliteit kunnen aanpakken. Dat is een gegeven, maar binnen dat gegeven is het onze dure plicht om er binnen onze mogelijkheden alles aan te doen om zoveel mogelijk zaken zo goed mogelijk af te doen. Dat is de intrinsieke drijfveer achter onze ambitie van vereenvoudiging van ons werk. Zonder die drijfveer hebben we geen bestaansrecht.

**Namens het College van
procureurs-generaal,
Prof. dr. mr. M. (Rinus) Otte, Voorzitter**

INHOUD

02

VOORWOORD

Rinus Otte, voorzitter van het College van procureurs-generaal

06

HET OM IN CIJFERS

In dit hoofdstuk is het werk van het OM in cijfers gevat en kunt u de toelichting daarop vinden

22

KERNCIJFERS

Instream, uitstroom en doorlooptijden van verschillende soorten strafzaken

30

ORGANISATIE

HRM&O, integriteit, medezeggenschap, klachten, kwaliteit en toetsing, informatievoorziening en duurzaamheid

43

RIJKSRECHERCHE

De Rijksrecherche spoort corruptie op en onderzoekt schietincidenten en geweldgebruik door opsporingsambtenaren

UITGELICHTE CIJFERS

Aantal ernstige geweldsmisdrijven blijft nog naar verhouding hoog onder minderjarigen verdachten; met name onder volwassen verdachten van 22 jaar en ouder is een daling zichtbaar

Opnieuw ruim
2.600
nieuwe verdachten
voor **zedenmisdrijven**
ingeschreven

Aantal verdachten voor huiselijk geweld daalt verder; **4 procent minder** dan in 2022 en zo'n **18 procent minder** dan pre-coronajaar 2019

Aandeel minderjarige verdachten van illegaal wapenbezit daalt; nog **35 procent hoger** dan in pre-coronajaar 2019

Het OM handelt vaker een zaak zelfstandig af met een **OM-straftbeslissing**

In **24.600 misdrijfzaken** is de verdachte uitgenodigd voor een **hoorgesprek** met de officier van justitie

De afhandeling van een ZSM-zaak door het OM kostte **gemiddeld 94 dagen**

De instroom van **eenvoudige misdrijven** blijft op hoog niveau; **52% meer** dan voor corona door forse toename aan zaken voor rijden onder invloed van alcohol of drugs

Het **aantal onderzoeken** naar handel en smokkel in cocaïne, heroïne en synthetische drugs **stijgt verder**

Er zijn **552 verdachten** ter vervolging ingeschreven onder de zogenoemde **'uithalerswet'**

In **15.000 strafzaken** ging de verdachte en/of het OM in **hoger beroep**

HET OM IN CIJFERS

In dit hoofdstuk 'Het OM in cijfers' wil het OM verantwoorden. Op veel pagina's is in menige tabel te zien hoe het OM in 2023 scoorde op allerlei terreinen. Het regent er aantallen en percentages. Die worden bovendien afgezet tegen die van de vorige vier jaar, en er wordt geregeld gekeken naar pre- en postcorona. Ook kan de lezer checken of en in hoeverre het OM de afspraken heeft gehaald van de zogenoemde Veiligheidsagenda.

Een dergelijke ruime verantwoording draagt ook het risico in zich dat het de lezers soms zal duizelen. Met een metafoor: door de honderden bomen is de staat van het OM-bos niet goed zichtbaar. Die staat is, al jarenlang, niet in alle opzichten fraai. Ondanks alle inzet en succesvol afgeronde strafzaken, is de waarheid ook dat het OM zijn prestaties moet verbeteren. Het OM deed en doet nog te lang over zijn strafzaken, wat leidt tot gestegen doorlooptijden en voorraden, oftewel tot groeiende stapels werk en groeiende achterstanden. Dat kan niet.

Het OM kijkt realistisch naar de wereld: strafrecht lost niet alles op. De vele strafzaken tegen explosievenleggers en uithalers, bijvoorbeeld, vormen niet hét antwoord op het probleem. Ondanks steeds meer expertise in en inzet op de bestrijding van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit, staat het OM hier nog voor een grote opgave. OM-capaciteit is bovendien schaars, wat maakt dat

het OM bijvoorbeeld niet heel veel 'snelwegdemonstranten' voor de rechter wil brengen als de verwachting is dat de rechter niet of nauwelijks een straf zal opleggen.

Maar naar de éigen organisatie wil het OM ook realistisch kijken. Het moet beter. Het OM wil het werk anders organiseren. Meer als een rechtsbedrijf. Dat betekent dat werkprocessen niet alleen vanuit het perspectief van kwaliteit en maatwerk moet deugen. Het OM moet zijn werk met name ook eenvoudiger, uniformer en zakelijker doen, erop gericht om de kern van het werk – misdaad vervolgen om eigenrichting te voorkomen – meer waar te maken. We zijn er nog niet, blijkt ook weer uit deze jaarcijfers. Efficiënter werken, zaken eenvoudiger behandelen en niet nodeloos compliceren, zijn daarvoor belangrijk. Deze koers houdt ook in dat we strikter worden aan de poort. We gaan scherper kiezen welke zaken we willen laten instromen. Daarnaast willen

we de hoeveelheid en de kwaliteit van onze strafbeschikkingen verbeteren. Daardoor wordt ook de rechtspraak verder ontlast. Het moet de komende jaren beter. Eenvoudig beter.

Ontwikkelingen in criminaliteitsbeeld

In 2023 bleef de geregistreerde criminaliteit nagenoeg gelijk aan het niveau in 2022. In totaal kwamen 811.700 misdrijven ter kennis van de politie. In 2021 waren dat nog 760.000 misdrijven. Daarmee is de geregistreerde criminaliteit vrijwel weer terug op het oude niveau van de jaren voorafgaand aan de coronapandemie.

Toch is het criminaliteitsbeeld veranderd in de afgelopen jaren. Sommige vormen van high impact crime nemen nu meerdere jaren op rij in omvang af. Zo is in 2023 het aantal woning-inbraken verder afgenomen met 7 procent en het aantal gewapende overvallen met 19 procent. Het aantal straatroven liet in 2022 nog een piek van 7 procent zien na opheffing van de coronamaatregelen, maar in 2023 wordt de dalende lijn van de jaren daarvoor weer verder ingezet. Het aantal (poging tot) moord en doodslagzaken nam in 2023 met 10 procent af. Ook het aantal bedreigingen daalde met 9 procent en het aantal mishandelingen met 4 procent.

Andere vormen van offline criminaliteit namen echter toe. In 2023 groeide het aantal winkeldiefstallen verder met 12 procent en het aantal diefstallen van brom-, snor- en gewone fietsen met nog eens 5 procent. Zakkenrollerij nam met 20 procent toe. Het aantal verkeersmisdrijven blijft op een hoog niveau liggen. Het gaat hierbij

vooral om het rijden onder invloed van alcohol of drugs. Het aantal geregistreerde rijden-onder-invloedzaken groeide in de afgelopen twee jaren met bijna een derde ten opzichte van de periode voorafgaand aan de pandemie. Ook het aantal openlijk geweldsincidenten tegen personen ligt nog 5 procent hoger dan in het pre-coronajaar 2019. Het aantal geregistreerde zedenmisdrijven nam in 2023 af, maar laat in de afgelopen 5 jaren nog wel een groei van 9 procent zien. In 2023 nam ook het aantal misdrijven rondom drugs-handel toe met 16 procent.

Tijdens de jaren van corona piekte gedigitaliseerde criminaliteit, maar daarna nam het aantal geregistreerde misdrijven voor gedigitaliseerde criminaliteit weer snel af. Het gaat dan specifiek om vormen van online fraudemisdrijven. In 2023 is ten opzichte van 2022 wel weer een lichte groei van 7 procent te zien, met name in het aantal fraude-delicten met online handel. Daarmee stabiliseert het aandeel geregistreerde misdrijven voor gedigitaliseerde criminaliteit zich nagenoeg weer op het oude niveau van voor de pandemie. Tegelijkertijd neemt de maatschappelijke opgave voor dit thema niet af. Uit de Veiligheidsmonitor 2023 van het CBS¹ blijkt dat 16 procent van de inwoners in Nederland van 15 jaar of ouder slachtoffer is geworden van online criminaliteit, zoals online oplichting en fraude, hacken of online bedreiging en intimidatie. Dat is een fors aandeel; bijna net zo hoog als het slachtofferschap bij traditionele criminaliteit waarmee 20 procent van de inwoners in Nederland van 15 jaar of ouder te maken kreeg.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/03/01/tk-bijlage-veiligheidsmonitor-2023>

TABEL 1 | beleidsafspraken

	Realisatie 2022	Norm 2023	Realisatie 2023	Realisatie '23 t.o.v. norm '23
Ondermijning en georganiseerde criminaliteit				
Aantal aangepakte CSV's	1.672	1.530	1.800	118%
Criminele geldstromen				
Waarde beslag (in euro's)*	148.329.202	190.000.000	228.516.540	120%
Mensenhandel				
Aantal OM verdachten mensenhandel	186	220	210	95%
Aantal eenheidsoverstijgende onderzoeken	nb	>14	17	113%
Cybercrime				
Aantal cybercrime regulier	356	310	336	108%
<i>waarvan alternatieve of aanvullende interventies</i>	17	78	36	
<i>waarvan csv</i>	60	31	50	
Aantal fenomeenonderzoeken	49	41	36	88%
<i>waarvan alternatieve of aanvullende interventies</i>	9	20	14	
Aantal high tech crime onderzoeken	10	20	17	85%
Totaal aantal onderzoeken	415	371	389	105%
Gedigitaliseerde criminaliteit				
Aantal gedigitaliseerde criminaliteit regulier	1.744	2.200	3.302	150%
<i>waarvan alternatieve of aanvullende interventies</i>	285	550	1.425	
Aantal fenomeenonderzoeken	n.b.	5	4	80%
Totaal aantal onderzoeken				
Online seksueel kindermisbruik				
Inzet gericht op misbruiker/vervaardiger	96	130	116	89%
Inzet gericht op keyplayers (netwerken)	5	20	68	340%
Inzet gericht op bezitters/verspreiders	425	-	444	
Totale inzet	526	600	628	105%

* Vanwege de overstap naar een ander registratiesysteem, is in 2023 op een smallere basis gerapporteerd. Het werkelijke bedrag aan waarde beslag ligt daarom hoger dan in de tabel is weergegeven.

Vormen van cybercrime, zoals hacken, DDoS- of ransomwareaanvallen zijn volgens de politieregistratie in 2023 met 14 procent gedaald ten opzichte van 2022. Maar het aantal van ruim 12.200 bij de politie bekende gevallen ligt daarmee nog aanzienlijk hoger dan voor de pandemie. In 2019 was nog sprake van een kleine 5.000 geregistreerde delicten op cybercrime.

De ontwikkelingen in de criminaliteitsvormen hebben invloed op het aantal verdachten dat in beeld komt tijdens de opsporing en vervolging. Traditionele offline criminaliteit kent doorgaans een hogere pakkans. Voor vormen van cybercrime komen doorgaans minder verdachten in beeld. Eén verdachte van cybercrime maakt vaak veel meer slachtoffers (met soms wel meer dan 200 slachtoffers in één zaak). Daarnaast ontwikkelen cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit zich continu, onder andere vanwege technologische ontwikkelingen en het grensoverschrijdende karakter. Gelet op de maatschappelijke opgave is het van belang dat de inzet van politie en OM hiermee in balans is. Dit vraagt voortdurend om aandacht voor de opsporing en vervolging van strafbare feiten en scherpere keuzes rond capaciteit.

Resultaten Veiligheidsagenda

In 2023 zijn nieuwe afspraken gemaakt over de thema's die landelijke prioriteit hebben. De minister van Justitie en Veiligheid, de Regioburgemeesters en het College van procureurs-generaal van het OM hebben in afstemming met de Korpsleiding van de politie een gemeenschappelijke Veiligheidsagenda opgesteld voor de periode 2023-2026. Dit zijn de onderwerpen die, uiteraard met inachtneming van

de lokale prioriteiten, altijd meegewogen worden bij de inzet van de politie. Centraal staan de thema's georganiseerde misdaad en criminele geldstromen, de bestrijding van mensenhandel, cybercrime, gedigitaliseerde criminaliteit en online seksueel misbruik. De afgesproken normen en de resultaten van 2023 staan vermeld in tabel 1.

In 2023 is het aantal onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden (csv's) opnieuw toegenomen, met bijna 8 procent ten opzichte van 2022. Hierdoor is de doelstelling voor 2023 ruimschoots gerealiseerd. Het gaat hierbij om projectmatige en korte klap onderzoeken naar georganiseerde criminaliteit evenals onderzoeken naar high impact crimes door teams grootschalige onderzoeken (TGO's) met een link naar de georganiseerde criminaliteit. Van de 1.800 csv-onderzoeken waren er 807 drugsgerelateerd en 91 csv-onderzoeken hadden betrekking op wapens en explosieven.

De voorzichtige groei die in de afgelopen jaren in het aantal verdachten voor mensenhandel te zien was, heeft zich in 2023 voor een deel hervat na een terugval in 2022. In 2023 is weer een stijging in het aantal verdachten voor mensenhandel te zien van 13 procent, waarmee het beoogde doel voor 2023 bijna is gerealiseerd.

Voor cybercrime regulier is het aantal verdachten in 2023 afgenomen, maar is de doelstelling voor 2023 wel bereikt. Verder zijn 36 fenomeen-onderzoeken en 17 high tech crime onderzoeken tactisch afgerond.

Fenomeenonderzoeken zijn complexe onderzoeken die uitgevoerd worden door de cybercrimetteams

van de politie en die gericht zijn op de bestrijding van cybercriminelen en hun geavanceerde technologische methoden om misdrijven te plegen. Een nieuw thema in de Veiligheidsagenda is gedigitaliseerde criminaliteit. Gedigitaliseerde criminaliteit betreft zeer veel typen delicten en doet zich in steeds nieuwe vormen voor. In deze Veiligheidsagenda wordt de aandacht primair gericht op vier specifieke vormen van gedigitaliseerde criminaliteit. Het gaat om fraude met online handel, online fraude met betaalproducten, online voorschotfraude en online identiteitsfraude. Het aantal voor 2023 ten doel gestelde reguliere zaken voor dit thema is ruimschoots gerealiseerd. De opvolging van deze zaken kan zowel in het strafrecht als daarbuiten middels een alternatieve afdoening plaatsvinden. In het jaarverslag van de Politie worden de resultaten uitgebreid toegelicht.

Aanpak criminele samenwerkingsverbanden en ondermijnende criminaliteit

De bestrijding van zware georganiseerde criminaliteit en actieve criminele samenwerkingsverbanden is een belangrijke prioriteit van het OM, waarin veel tijd en capaciteit wordt geïnvesteerd. Binnen die bestrijding is er bijzondere aandacht voor criminele structuren die een ontoelaatbare mate van macht hebben verworven en daarmee een dreiging vormen voor de democratische rechtsstaat. Hiervoor is gestart met de Aanpak Criminele Machtstructuren, waar niet alleen de landelijke onderdelen van het OM, maar ook de lokale parketten een belangrijke bijdrage aan leveren.

Het OM doet er met de opsporingspartners alles aan om de dreiging van de georganiseerde misdaad weg te nemen en de georganiseerde (drugs) criminaliteit te reduceren en beheersbaar te maken. De aanpak richt zich echter ook op andere vormen van ernstige georganiseerde ondermijnende criminaliteit, zoals de hieronder weergegeven cijfers laten zien. Vaak gaat het om complexe en langdurige opsporingsonderzoeken met een groot aantal verdachten, getuigen en slachtoffers, steeds vaker met internationale dimensies.

Die georganiseerde drugscriminaliteit is sterk internationaal georiënteerd, maar de effecten ervan zijn vaak lokaal zichtbaar. Een goed voorbeeld hiervan is de uithalersproblematiek. Ook het gebruik van explosieven om te bedreigen en intimideren laat dit goed zien; bij dit steeds vaker voorkomende fenomeen komt de criminaliteit letterlijk aan de voordeur, met alle gevolgen en gevoelens van onrust binnen de desbetreffende wijken van dien. De explosies worden door OM en politie vaak gezien als waarschuwingen in het criminele circuit: er moet betaald worden. Ook hierop is de strafrechtelijke aanpak gericht. Maar de inzet van het OM in de aanpak van georganiseerde criminaliteit en andere vormen van ondermijning omvat meer dan de hierna volgende cijfers over onderzoeken of strafzaken laten zien. Zo maakt het OM deel uit van de integrale aanpak, in samenwerking met partners, zoals het lokaal bestuur, de politie en de Belastingdienst. Daarbij wordt vooral gekeken welke interventie het meest effectief is. Soms zijn dat bijvoorbeeld bestuurlijke of fiscale interventies. Met de informatie uit o.a. de strafrechtelijke onderzoeken kunnen die partners in voorkomende gevallen in staat gesteld worden om op te treden.

TABEL 2 | totaal aantal strafrechtelijke onderzoeken naar csv's

	2019	2020	2021	2022	2023
Arrondissementsparketten/Politie/KMAR/BOD	1.406	1.484	1.701	1.697	1.893
Functioneel Parket/Politie/BOD	445	391	400	335	282
Landelijk parket/Politie/KMAR/BOD	444	389	281	337	251
Totaal	2.295	2.264	2.382	2.369	2.426

TABEL 3 | aantal strafrechtelijke onderzoeken naar csv's door arrondissementsparketten naar aandachtsgebied

	2019	2020	2021	2022	2023
Grootschalige hennepsteelt	124	120	109	79	63
Cocaïne en Heroïne	171	199	280	345	472
Synthetische drugs	186	221	271	236	279
Mensenhandel	116	107	141	157	149
Mensensmokkel	30	25	30	59	56
Wapens en explosieven	56	48	79	77	89
Witwassen	165	173	182	167	164
OMG's	29	29	26	18	11
Hollandse netwerken	1	2	2	2	2
Ideologische misdaad	40	31	37	32	33
Kinderporno	0	1	0	0	0
Geweld en zeden	70	70	81	77	80
Levensdelicten	131	108	113	111	99
Cybercrime	93	131	143	155	196
Fraude	63	63	62	63	69
Vermogensdelicten	76	74	74	48	61
Overig	55	82	71	71	70
Totaal	1.406	1.484	1.701	1.697	1.893

TABEL 4 | aantal strafrechtelijke onderzoeken naar csv's door het Landelijk Parket naar aandachtsgebied

	2019	2020	2021	2022	2023
Grootschalige hennepsteelt	1	1	1	0	0
Cocaïne en Heroïne	79	49	44	49	43
Synthetische drugs	52	61	41	77	36
Mensenhandel en mensensmokkel	25	8	18	24	24
Wapens en explosieven	18	9	10	15	6
Witwassen	70	67	42	43	29
OMG's	1	1	1	1	0
Hollandse netwerken	2	2	0	0	0
Ideologische misdaad	36	19	22	20	27
Internationale misdaad	14	19	9	10	5
Kinderporno	17	18	12	16	24
Cybercrime	86	72	36	42	29
Levensdelicten	9	12	11	7	4
Fraude	1	1	1	2	2
Vermogensdelicten	1	2	1	1	0
Geweld en zeden	5	5	5	8	3
Overig	27	43	27	22	19
Totaal	444	389	281	337	251

TABEL 5 | aantal strafrechtelijke onderzoeken naar csv's door het Functioneel Parket naar aandachtsgebied

	2019	2020	2021	2022	2023
Fraude	350	314	326	272	227
Milieu	95	77	74	63	55
Totaal	445	391	400	335	282

Een andere voorbeeld van een integrale aanpak is de ontwikkeling van Preventie met Gezag, waarmee wordt geprobeerd om te voorkomen dat jongeren of jongvolwassenen in de criminaliteit terecht komen of daarin doorgroeien. Dit gebeurt door enerzijds kansen te bieden, maar anderzijds door grenzen te stellen vanuit de overheid. Het OM levert hieraan vanuit het perspectief van de strafrechtelijke aanpak een belangrijke bijdrage.

In 2023 zijn 2.426 nieuwe of lopende strafrechtelijke onderzoeken uitgevoerd. Vooral het aantal onderzoeken dat onder leiding van de arrondissementsparketten wordt uitgevoerd blijft stijgen. Het aantal onderzoeken onder leiding van het Functioneel Parket en het Landelijk Parket neemt in aantal af. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat steeds meer sprake is van samenwerking tussen parketten, bijvoorbeeld als het gaat om de aanpak van een fenomeen. Hierbij leveren de landelijke onderdelen van het OM – het LP en het FP – steeds vaker ook een bijdrage aan onderzoeken van de arrondissementsparketten. Deze onderzoeken tellen mee bij het aantal onderzoeken door de arrondissementsparketten, maar komen niet terug in de cijfers van het LP en het FP. Dit terwijl die bijdrage wel veel

Het aantal onderzoeken naar criminele organisaties die zich bezighouden met de handel in cocaïne en heroïne stijgt gestaag door

DE ZAAK CHEMOURS

■ Aangifte namens circa

2400 mensen

aan het OM tegen het
chemiebedrijf DuPont/
Chemours in Dordrecht

Op 4 september 2023 overhandigde advocaat Bénédicte Ficq namens circa 2400 mensen een aangifte aan het OM tegen het chemiebedrijf DuPont/Chemours in Dordrecht. De aangifte is gericht tegen het bedrijf en de leidinggevenden en gaat over het opzettelijk in de lucht, de bodem of het oppervlaktewater brengen van schadelijke PFAS-stoffen gedurende de periode van 1967 tot nu. Naar aanleiding van deze aangifte en een recente Zembla-uitzending heeft het OM in oktober 2023 besloten een strafrechtelijk onderzoek tegen DuPont/Chemours te starten.

De grote hoeveelheid mensen die aangifte deden en de toenemende mediabelangstelling laten zien dat milieucriminaliteit steeds meer 'in the picture' komt bij burgers. Ook het OM ziet dat er "meer aandacht komt voor milieu, leefomgeving en klimaat," stelt hoofdofficier van het Functioneel Parket Michiel Zwinkels in een artikel in NRC. "En omdat wij een maatschappelijke rol en positie hebben, bewegen wij mee."

Het strafrechtelijke onderzoek zal worden uitgevoerd door een samenwerkingsverband van de DCMR Milieudienst Rijnmond, Politie en de Inlichtingen en Opsporingsdienst van de Inspectie Leefomgeving en Transport. Het richt zich op mogelijk schadelijke effecten van PFOA-uitstoot op mens en milieu in de omgeving van het fabrieksterrein in de periode tot en met 2012. In het kader van dat onderzoek wordt ook bekeken of er sprake is van strafrechtelijke aansprakelijkheid van de leidinggevenden van het bedrijf. "Zo'n onderzoek is heel ingewikkeld en duurt lang," zegt Zwinkels. "Maar er is wel voor gekozen er capaciteit voor in te zetten."

Er loopt al een strafrechtelijk onderzoek tegen DuPont/Chemours en dat bevindt zich in de afrondende fase. Het onderzoek richt zich op mogelijke blootstelling van werknemers van het bedrijf aan te hoge concentraties PFOA in de periode tot en met 2012.

Los van deze twee onderzoeken wordt ook een aantal incidenten onderzocht waarbij mogelijk sprake is van overtreding van milieuregeling door het bedrijf. Eerder, in januari 2023, kreeg Dupont/Chemours al een boete van 750.000 euro opgelegd voor het op de Europese markt brengen van te veel gefluoreerde broeikasgassen. ■

tijd en capaciteit kost. Dit verklaart de daling van het aantal onderzoeken van deze OM-onderdelen, terwijl het totale aantal onderzoeken wel is gestegen. De resultaten die in die gezamenlijke onderzoeken worden geboekt zijn niet de resultaten van één OM-onderdeel, maar van het OM als geheel.

Om een beeld te krijgen op de centrale thematiek van de onderzoeken is een onderscheid te maken naar het belangrijkste aandachtsgebied. In veel gevallen heeft een onderzoek meerdere aandachtsgebieden. Zo kennen drugsonderzoeken regelmatig witwassen of vuurwapens en explosieven als tweede aandachtsgebied. Witwassen komt omgekeerd vaak voor in combinatie met drugshandel of mensenhandel. En vuurwapens en explosieven zijn vaak een combinatie met levensdelicten. Veel criminele groeperingen zijn immers op verschillende criminele terreinen actief.

Van de onderzoeken die worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de arrondissementsparketten richt het merendeel zich op de productie van en handel in drugs en het witwassen van de daarbij verdiende winsten. Het aantal onderzoeken naar criminele organisaties die zich bezighouden met de handel in cocaïne en heroïne stijgt gestaag door; opnieuw 37 procent meer onderzoeken dan in 2022. Ook het aantal onderzoeken naar synthetische drugs nam weer toe met 18 procent meer onderzoeken dan in 2022. De focus ligt hiermee met name op de aanpak van productie en handel en smokkel van harddrugs. Het aantal onderzoeken naar grootschalige hennep-teelt neemt verder af naar 63 onderzoeken in 2023. Een lichte daling is ook te zien in het aantal onderzoeken waarin levensdelicten zijn gepleegd van 111 onderzoeken in 2022 naar 99 onderzoeken in 2023.

TABEL 6 | aantal uitspraken rechter in ondermijningszaken

	2019	2020	2021	2022	2023
Schuldig	1.257	963	1.113	1.238	1.273
Vrijspraak	188	143	178	201	191
Overig	63	76	62	104	35
Totaal	1.508	1.182	1.353	1.543	1.499

TABEL 7 | aantal veroordelingen tot een vrijheidsstraf in ondermijningszaken

	2019	2020	2021	2022	2023
< 1 jaar	431	307	379	364	368
1-2 jaar	207	154	151	170	224
2-5 jaar	282	244	281	288	370
>5 jaar	105	105	95	177	167
Totaal	1.025	810	906	999	1.129

■ In 2023 behandelde het OM meer dan 2.050 strafzaken tegen een verdachte met een relatie naar de georganiseerde criminaliteit

TABEL 8 | aantal veroordelingen tot een vrijheidsstraf in 2023 naar aandachtsgebied

	< 1 jaar	1-2 jaar	2-5 jaar	>5 jaar	Totaal
Productie en handel drugs	146	104	258	108	616
Mensenhandel en mensensmokkel	42	35	17	2	96
Wapens en explosieven	16	9	18	9	52
Witwassen	38	9	14	3	64
OMG's	1	1	1	0	3
Hollandse netwerken	4	4	0	0	8
Geweld en zeden	16	5	17	14	52
Levensdelicten	11	2	7	27	47
Cybercrime	11	12	4	1	28
Vermogensdelicten	21	8	5	1	35
Fraude	46	22	6	0	74
Milieu	5	2	2	0	9
Overig	11	11	21	2	45
Totaal	368	224	370	167	1.129

Het aantal onderzoeken met als aandachtsgebied wapens en explosieven stijgt echter verder van 77 onderzoeken in 2022 naar 89 onderzoeken in 2023.

Ook het aantal onderzoeken naar mensenhandel en mensensmokkel blijft nog op een relatief hoog niveau na het aantrekken van migratiestromen na de coronapandemie. Verdere groei is tevens te zien in het aantal onderzoeken naar cybercrime; van 155 onderzoeken in 2022 naar 196 onderzoeken in 2023.

Het aantal onderzoeken dat onder verantwoordelijkheid van het Landelijk Parket wordt uitgevoerd,

vaak door Landelijke Recherche, trok in 2022 nog aan naar 337 onderzoeken, maar loopt in 2023 weer terug naar 251 onderzoeken. Het Landelijk Parket concentreert zich daarbij steeds meer op grote onderzoeken met een langere looptijd en grotere complexiteit. Ook levert het Landelijk Parket steeds vaker bijstand aan andere parketten evenals aan de aanpak van criminele machtsstructuren en de crypto-aanpak. Net als bij de arrondissementsparketten is een substantieel deel van de onderzoeken gericht op de opsporing van drugsgerelateerde misdrijven, hoewel het aantal onderzoeken naar synthetische drugs na een piek in 2022 weer is afgenomen. Het aantal onderzoeken

naar kinderporno nam daarentegen toe van 16 naar 24 onderzoeken. Ook op de bestrijding van ideologische misdaad is er een verhoogde inzet die blijkt uit een stijging van het aantal onderzoeken van 20 in 2022 naar 27 in 2023.

Strafrechtelijke onderzoeken die onder verantwoordelijkheid van het Functioneel Parket worden uitgevoerd, concentreren zich op fraude en milieu-criminaliteit. Het merendeel van de onderzoeken wordt verricht in samenwerking met de FIOD, de politie en de opsporingsdiensten van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Indien de resultaten van het strafrechtelijk onderzoek daar de mogelijkheid toe geven, kan de officier van justitie besluiten om één of meerdere verdachten strafrechtelijk te vervolgen. In 2023 behandelde het OM meer dan 2.050 strafzaken tegen een verdachte met een relatie naar de georganiseerde criminaliteit.

Het merendeel van de ondermijningszaken is voorgelegd aan de rechter. In 2023 sprak de rechter in 1.499 ondermijningszaken een vonnis uit, waarbij 1.273 verdachten schuldig werden bevonden en 191 verdachten werden vrijgesproken.

Van de 1.273 strafzaken waarin de verdachte door de rechter schuldig werd bevonden legde de rechter in 1.129 gevallen, ofwel in 89 procent, een vrijheidsstraf op. In 196 zaken was dat in combinatie met een taakstraf. In totaal legde de rechter aan 281 personen een taakstraf op. In 93 zaken werd (ook) een geldboete opgelegd voor een totaal bedrag van ruim € 5,8 miljoen.

Verreweg de meeste verdachten, in totaal 616, werden veroordeeld tot een vrijheidsstraf voor de productie en handel in drugs. Circa 33 procent daarvan werd veroordeeld tot een vrijheidsstraf tot één jaar en eveneens zo'n 33 procent tot een vrijheidsstraf van 2 tot 5 jaar. In totaal werden 167 verdachten veroordeeld tot een gevangenisstraf van meer dan 5 jaar, waarvan 40 verdachten tot een straf van 10 tot 20 jaar en 5 verdachten tot een straf van 30 jaar. Eenmaal volgde een levenslange gevangenisstraf.

Kenmerkend voor 2023 waren het aantal incidenten met explosieven. De politie telde zo'n 900 aanslagen dan wel pogingen daartoe. De achtergrond van de explosies is veelal gelegen in een conflict in het criminele drugscircuit. Maar er lijkt steeds meer sprake van kopieergedrag.

Zoals hierboven geschreven, zijn aanslagen met explosieven vaak waarschuwingen. Het komt inmiddels ook voor dat explosieven worden geplaatst vanwege burenruzies, relationele conflicten of om zakelijke redenen. Regelmatig zijn hierbij jonge tot zeer jonge verdachten betrokken. Ondanks de inzet van het strafrecht en de relatief hoge pakkans en de zware straffen voor het plaatsen van explosieven, wordt geen afname maar juist een toename van dit inmiddels landelijke fenomeen geconstateerd. Dit is een voorbeeld van een maatschappelijk probleem waarop de inzet van het strafrecht niet voldoende is om deze effectief aan te kunnen pakken. Dit betekent dat de inspanningen gericht zijn geweest op de ontwikkeling van preventie en alternatieve interventies, o.a. met gebruik van de FieldLab-methode.

Datzelfde geldt voor uithalers. Uithalers zijn personen die in opdracht van een organisatie drugs ophalen nadat die heimelijk naar Nederland zijn verscheept. Ze laten zich vaak insluiten op het

haventerrein en proberen dan drugs uit containers te halen. In de meeste gevallen gaat het om cocaïne. Meestal krijgen de uithalers een bepaald geldbedrag per lading of per hoeveelheid drugs.

VERSCHILLENDE SOORTEN ZAKEN

Het OM kent vijf verschillende werkomgevingen, elk specifiek ingericht voor de optimale behandeling van een bepaald soort zaken.

- **Productie** betreft zaken die het parket Centrale Verwerking Openbaar Ministerie (CVOM) behandelt. Daarbij gaat het om zogenoemde standaardzaken (veelal verkeerszaken): beroepszaken bij feitgecodeerde overtredingen en misdrijven, alsook appèllen tegen Mulder-overtredingen.
- **Interventies** betreft veel voorkomende criminaliteit waarbij altijd een verdachte in beeld is. Het gaat om strafzaken die door het OM zelf afgedaan kunnen worden of aan de rechter worden aangeboden voor een 'enkelvoudige zitting'. Deze zaken worden veelal met de ZSM-werkwijze afgedaan. De essentie daarvan is dat in elke zaak maatwerk wordt geleverd via een aanpak die recht doet aan de belangen van de verdachte, het slachtoffer en de maatschappij. Daarbij is snelheid een belangrijk element; verdachten en slachtoffers weten snel waar ze aan toe zijn. Het OM is zeven dagen per week veer-

tien uur per dag aanwezig op de ZSM-locatie om de zaken te behandelen. Deze zaken worden door alle arrondissementsparketten behandeld.

- Bij **Onderzoeken** gaat het om de strafrechtelijke aanpak van ernstige misdrijven met een grote impact op het slachtoffer, de directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de samenleving; de zogenaamde high impact crimes. Deze zaken worden door alle arrondissementsparketten behandeld.
- Bij **Ondermijning** gaat het om de veelal integrale aanpak van vormen van criminaliteit met potentieel ingrijpende gevolgen voor maatschappelijke systemen, instituties, sociale verbanden en structuren. Deze zaken worden door de arrondissementsparketten, het Landelijk Parket en het Functioneel Parket behandeld.
- In **Hoger Beroep** komen alle zaken samen waarin op initiatief van de verdachte of het OM appèl is ingesteld. Deze zaken worden door het Ressortsparket behandeld.

De containers waar de drugs in zitten verstopt, zijn vaak slechts voorzien van een zegel of hangslot en relatief makkelijk te openen. Vervolgens worden de drugs van het haventerrein af gesmokkeld en afgeleverd bij de opdrachtgever.

Uithalers zijn een onmisbare schakel voor drugsorganisaties. Het is een ernstig misdrijf waarvoor sinds de invoering van de zogenoemde 'uithalerswet' op 1 januari 2022 voorlopige hechtenis kan worden toegepast en gevangenisstraf kan worden opgelegd. In 2023 zijn 552 verdachten ter vervolging voor dit nieuwe wetsartikel ingeschreven; in 2022 waren dat nog 259 verdachten. Tegen 394 verdachten is reeds eindvonnis gewezen in 2023. De strafoplegging door de rechtspraak varieert op dit moment nog veelal van voorwaardelijke gevangenisstraffen tot werkstraffen, of een combinatie daarvan. Zodra er sprake is van een consistente lijn in de strafoplegging, betreft het OM die bij het opstellen van een eigen strafvorderingsrichtlijn.

De instroom van misdrijfzaken

In 2023 nam het aantal nieuwe strafzaken dat bij het OM instroomde af met 3 procent. In 2022 was nog herstel in de instroom van nieuwe strafzaken te zien, nadat deze tijdens de pandemie op een lager niveau lag. Al met al registreerde het OM 177.900 nieuwe strafzaken in 2023. In 7 procent van de strafzaken was de verdachte nog minderjarig, 91 procent van de verdachten was meerderjarig. In 2 procent van de zaken ging het om een rechtspersoon. Die verhoudingen zijn al jaren redelijk stabiel.

Daarnaast zijn in 2023 8.900 strafzaken opnieuw ingestroomd om nog een keer behandeld te worden. Meestal gaat het om een strafbeschikking die niet geëxecuteerd kan worden of waartegen verzet is ingesteld. In totaal stroomden in 2023 186.800 strafzaken in die door het OM in behandeling zijn genomen.

Veranderende instroom door ontwikkelingen in criminaliteitsbeeld

De ontwikkelingen in de criminaliteit zijn van invloed op de instroom van nieuwe strafzaken. Ondanks de heftige betogingen die er soms waren rondom klimaat en stikstofaanpak, nam het aantal misdrijven dat verband houdt met maatschappelijke onrust en polarisatie verder af. Er werden ook minder geweldsmisdrijven gepleegd. Het aantal vermogensmisdrijven nam daarentegen toe en ook het aantal verkeersmisdrijven blijft op een hoog niveau. Investing in de aanpak van de (georganiseerde) drugscriminaliteit is gecontinueerd. Deze ontwikkelingen zijn ook terug te zien in de instroom van nieuwe strafzaken bij het OM.

Vooraf de instroom van eenvoudige misdrijven blijft op een hoog niveau liggen. Het gaat hier veelal om verkeersmisdrijven, zoals het rijden onder invloed van alcohol of drugs. In 2023 registreerde het OM 41.000 nieuwe eenvoudige misdrijven; 6 procent minder dan in 2022, maar nog altijd 52 procent meer dan het oude niveau in pre-coronajaar 2019. Het aantal zaken dat via ZSM is aangemeld, bleef nagenoeg gelijk aan 2022. Het gaat hierbij om delicten die zich vooral binnen de stad of regio afspelen, met duidelijke pieken in het weekend. In 2023 zijn 132.600

misdrijven via ZSM behandeld; 1 procent minder dan in 2023 en een kleine 3 procent meer dan in 2019. De instroom van het aantal nieuwe onderzoekszaken, ook wel "high impact zaken" genoemd, nam in 2023 licht toe met 4 procent tot 23.900 misdrijven. Dit zijn zwaardere misdrijfzaken waarbij de verdachte meestal in bewaring wordt gesteld. In deze zaakstroom blijft het aantal zedenzaken in 2023 met ruim 2.600 nieuwe verdachten op het hoge niveau van de afgelopen 3 jaren, waarin steeds meer aandacht is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het aantal verdachten van huiselijk geweld daarentegen daalde verder. In 2023 registreerde het OM 8.500 strafzaken vanwege huiselijk geweld; een verdere afname van 4 procent ten opzichte van 2022 en zo'n 18 procent ten opzichte van het pre-coronajaar 2019. De toename in de instroom van nieuwe onderzoekszaken is vooral te herleiden naar enerzijds opiumdelicten en misdrijven die daarmee verband houden, zoals uithaaldelicten, brandstichting en vrijheidsberoving. In 2023 ging het om ruim 18 procent van de onderzoekszaken ten opzichte van 16,5 procent in 2022. Anderzijds is de toename te herleiden naar gekwalificeerde vermogensdelicten, al dan niet met geweld, heling en oplichting met bijna 7 procent van de onderzoekszaken in 2023 ten opzichte van 4 procent in 2022.

De ontwikkelingen in de criminaliteit is ook van invloed op het aantal slachtofferzaken dat bij het OM instroomt. In 2023 werden 94.400 misdrijven ingeschreven met één of meer slachtoffers. Dit aantal is nagenoeg stabiel aan het aantal slachtofferzaken in 2022; ten opzichte van het pre-coronajaar 2019 is sprake van een daling van

18 procent. In deze zaken staat het OM voor het slachtoffer door rekening te houden met zijn belangen en uitvoering te geven aan de rechten die hij wil uitoefenen: adequate informatievoorziening van begin van de strafzaak tot en met de tenuitvoerleggingsfase, bescherming, het mogelijk maken van de schadebehandeling en correcte bejegening.

Ernstig geweld en levensdelicten

In de afgelopen jaren registreerde het OM steeds meer strafzaken tegen jongeren die verdacht werden van het plegen van een ernstig geweldsdelict of een levensdelict. Deze ontwikkeling werd voor het eerst zichtbaar in 2019. Sinds 2022 keert deze zorgelijke trend. Ook het aantal minderjarige verdachten dat wordt verdacht van een delict in combinatie met illegaal wapenbezit is nu aan het dalen; in 2023 is dit nog 34 procent hoger dan in 2019 terwijl dat in 2022 nog 53 procent hoger was. Bij jongvolwassen (18-21 jaar) is een sterkere daling zichtbaar en stabiliseert zich dit nu op het oude niveau van 2019.

Het aantal ernstige geweldsdelicten onder minderjarige verdachten blijft naar verhouding nog hoog. Daarbij gaat het om delicten als zware mishandeling, diefstal met geweld, afpersing en ernstige bedreiging. In 2023 ging het in zo'n 14 procent van de ingestroomde jeugdmisdrijven om een ernstig geweldsincident, terwijl dat in 2019 nog zo'n 11 procent van de instroom van minderjarig verdachten betrof. Ook het aandeel nieuwe strafzaken met een jongere verdachte van (poging tot) doodslag ligt naar verhouding hoog. In 2023 ging het in 1,5 procent van de nieuw ingestroomde jeugdmisdrijven om doodslag waarvan het in 93 procent

een poging betrof. In 2019 was dat nog 0,9 procent van de instroom van jeugdmisdrijven.

Bij de jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar ligt het aandeel ernstige geweldsincidenten op een lager niveau. In 2023 ging het in ruim 7 procent van de nieuw ingestroomde zaken met een jongvolwassen verdachte om een ernstig geweldsincident, ten opzichte van ruim 8 procent in 2019. Het aandeel (poging tot) doodslag ligt in 2023 op 1,2 procent van de nieuw ingestroomde misdrijven met een jongvolwassen verdachte, waarvan het in 94 procent een poging betrof. In 2019 was dat nog 0,7 procent van de instroom van nieuwe misdrijven met een jongvolwassen verdachte.

Ook bij volwassen verdachten van 22 jaar en ouder is sprake van een afname van ernstige geweldsincidenten. In bijna 8 procent van de nieuw ingestroomde zaken met een volwassen verdachte ging het om een ernstig geweldsincident ten opzichte van ruim 9 procent in 2019. Het aandeel (poging tot) doodslag ligt bij volwassen verdachten op 0,8 procent van de nieuw ingestroomde misdrijven, waarvan het in 89 procent een poging betrof. In 2019 was dat nog 0,6 procent van de instroom van nieuwe misdrijven. Het aantal moordzaken en pogingen daartoe is in 2023 afgenomen met 14 procent ten opzichte van 2019. Vooral in 2021 lag dit nog op een hoger niveau; bij de minderjarigen op 0,6 procent van de nieuw ingestroomde misdrijven en bij de jongvolwassen en volwassen verdachten op 0,3 procent van de nieuw ingestroomde misdrijven. In 2023 gaat het in alle leeftijds-categorieën om 0,2 procent van de nieuw ingestroomde misdrijven.

Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit

De groei van het aantal bij de Politie geregistreerde incidenten voor gedigitaliseerde criminaliteit tijdens de jaren van corona en de sterke afname daarvan na opening van de samenleving in 2022, vertaalt zich ook in de instroomcijfers van het OM. In 2021 bereikte het aantal verdachten van gedigitaliseerde criminaliteit een piek waarna het in 2022 met 34 procent weer is afgenomen. In 2023 is mede dankzij extra geprioriteerde inzet vanuit de Veiligheidsagenda op dit thema het aantal bij het OM ingeschreven verdachten voor gedigitaliseerde criminaliteit met 21 procent toegenomen. Er zijn meer verdachten voor fraude met online handel ingeschreven. Het gaat hierbij om fraude bij het online aanschaffen van producten, onder andere in (nep)webwinkels of er wordt stelselmatig niet betaald of geleverd. Ook gegevens die digitaal worden opgevraagd, kunnen worden gemanipuleerd om voordeel te behalen. Verder zijn in 2023 meer verdachten voor online fraude met betaalproducten bij het OM ingeschreven. Het gaat dan vooral om het verkrijgen van bankgegevens via phishing, smishing (phishing via SMS), telefonische spoofing/bankhelpdeskfraude of 'social engineering'. Ook is sprake van fraude met creditkaarten bij online betalingen (zogenoemde Card-non-present). Fraude met betaalproducten wordt ook gepleegd met behulp van geldezels. Geldezels zijn mensen die worden geronseld om hun rekening te laten misbruiken door criminelen. In 2022 daalde het aantal zaken tegen geldezels in één jaar sterk van 1.363 naar 754 verdachten. In 2023 stabiliseert het aantal verdachten zich nagenoeg op dat niveau.

Het aantal nieuw ingeschreven verdachten voor cybercrimedelicten nam in 2023 af van 372 naar 351; een afname van bijna 6 procent. Van deze verdachten is 15 procent afkomstig uit een onderzoek naar een crimineel samenwerkingsverband. Kenmerkend hierbij is dat de onderzoeken naar cybercrime steeds ingewikkelder worden vanwege elkaar snel opvolgende technologische ontwikkelingen en het grensoverschrijdende karakter van deze zaken.

Er wordt veel internationaal samengewerkt.

Het aantal behandelde misdrijfzaken

In 2023 zijn in totaal 195.000 misdrijfzaken behandeld en uitgestroomd, een deel na een beslissing van het OM en een deel na het vonnis van de rechter. Dit is een lichte toename van het aantal zaken dat is behandeld in 2022.

Misdrijfzaken afgedaan door het OM

In 2023 is 56 procent van de behandelde strafzaken zelfstandig afgedaan door het OM. Daarvan zijn 42.200 zaken afgedaan met een strafbeschikking. Dat is 22 procent van de totale uitstroom, terwijl dat in 2022 met 36.800 zaken nog op 20 procent van de totale uitstroom lag. Ook in 2023 zijn meer eenvoudige strafzaken behandeld die zich goed lenen voor een strafbeschikking.

Het aantal zaken dat is afgedaan met een voorwaardelijk sepot is in 2023 licht afgenomen, hoewel minder dan verwacht nu vrijwel geen bij-

zondere voorwaarden meer worden opgelegd bij voorwaardelijke sepot. Toch wordt nog veel van deze afdoeningsmodaliteit gebruik gemaakt wanneer bijvoorbeeld zaken op een alternatieve manier buiten het strafrecht kunnen worden opgelost of als er sprake is van een gering feit. Ook het aantal onvoorwaardelijke sepot is afgenomen. Met de verhoogde uitstroom in 2023 betekent dit een naar verhouding lager aandeel geseponeerde zaken. In 5 procent van de totale uitstroom is de zaak voorwaardelijk geseponeerd en in 29 procent is de zaak onvoorwaardelijk geseponeerd.

In 38.000 zaken was dat om technische redenen; meestal was er onvoldoende bewijs of was iemand ten onrechte als verdachte aangemerkt.

De afname van het aandeel onvoorwaardelijke sepot is met name naar deze categorie te herleiden. In 15.300 zaken kwam de officier om beleidsmatige redenen tot een sepotbeslissing, bijvoorbeeld vanwege de wenselijkheid van een ander dan strafrechtelijk ingrijpen of omdat de verhouding tot de benadeelde inmiddels was hersteld. Dit aantal is gelijk aan het aantal in 2022 om beleidsredenen onvoorwaardelijk geseponeerde zaken.

In 2023 is 2.700 maal een klachtprocedure ex artikel 12 Sv behandeld door het gerechtshof tegen de beslissing van het OM om een verdachte niet te vervolgen. Dat is een lichte afname ten opzichte van een jaar eerder met 2.800 klachten. In 12 procent was volgens het gerechtshof de klacht gegrond en moest het OM alsnog tot vervolging overgaan.

Meer afdoen na een OM-hoorgesprek

Zittingscapaciteit bij de rechtbanken en hoven is schaars en om deze instanties te ontlasten, wordt

ingezet om zaken via een hoorgesprek van het OM te behandelen, zeker als de officier van plan is een strafbeschikking op te leggen. Het horen van de verdachte kost weliswaar extra capaciteit, maar draagt bij aan de zorgvuldigheid waarmee de schuld van de verdachte wordt vastgesteld. Daarnaast kan de verdachte kenbaar maken welke persoonlijke gevolgen de beoogde sanctie zal hebben. Bij bepaalde hogere straffen of maatregelen is horen verplicht. Bij een hoorgesprek kan een verdachte zich laten bijstaan door een raadsman.

In 2023 is in 24.600 zaken een verdachte uitgenodigd voor een OM-hoorgesprek met de officier van justitie. Evenals in de voorgaande twee jaren is dat 13 procent van alle zaken die in 2023 zijn afgedaan. In 48 procent van deze zaken is een strafbeschikking opgelegd, in 26 procent is besloten de zaak alsnog voor te leggen aan de rechter. In 11 procent volgde een voorwaardelijk sepot.

Ontwikkeling van rechtbankvonnissen in misdrijfzaken

Ook in 2023 was de schaarste aan zittingscapaciteit bij de rechtbanken en hoven een actueel thema. Deels was er nog sprake van een capacitaire nasleep van de coronapandemie. In die coronaperiode was de voorraad op zitting te plannen zaken snel gegroeid omdat er in de eerste maanden van de pandemie nauwelijks strafzittingen zijn georganiseerd. In 2021 hebben OM en ZM maatregelen afgesproken om de voorraden weer terug te brengen tot het niveau van 17 maart 2020. Deze maatregelen hadden niet het volledig beoogde effect op de strafzaken die door de politierechter moesten worden behandeld,

waardoor deze voorraad nog groot in omvang bleef. Daarbij bemoelijkte het tekort aan officieren en rechters om aan de volledige vraag naar zittingscapaciteit te kunnen voldoen.

Toch konden in 2023 meer zaken via de rechter worden afgedaan. Daarnaast is extra ingezet op toepassing van de OM-strafbeschikking. Hierdoor is de voorraad zaken om op een strafzitting in te plannen in 2023 geslonken.

Met name voor de politierechter nam de voorraad af met 14 procent en voor de kinderrechter met 3 procent ten opzichte van 2022. De voorraad strafzaken voor de meervoudige kamer, de meest ernstige strafzaken, nam met 4 procent weer toe ten opzichte van 2022. Ondanks deze positieve ontwikkeling, kon ook in 2023 niet in de volledige vraag aan zittingscapaciteit worden voorzien en zijn de voorraden nog hoog. De beschikbare capaciteit bij de rechtbanken en hoven blijft een punt van zorg die steeds om scherpe keuzes blijft vragen hoe deze zo optimaal kan worden ingezet. In 2023 stroomden in totaal 85.100 zaken uit met een eindvonnis van de rechter. Dat is een toename van 6 procent ten opzichte van 2022. Toen deed de rechter 80.000 zaken af. Het aantal door de meervoudige kamer uitgesproken vonnissen is ten opzichte van 2022 met 3 procent toegenomen van 11.900 naar 12.300. Het aantal vonnissen van de politierechter groeide met 7 procent van 64.400 in 2022 naar 68.900 in 2023. De kinderrechter behandelde in 2023 3.900 zaken; een toename van 5 procent ten opzichte van 2022.

Met name voor de politierechter nam de voorraad af met 14 procent en voor de kinderrechter met 3 procent ten opzichte van 2022. De voorraad strafzaken voor de meervoudige kamer, de meest

ernstige strafzaken, nam met 4 procent weer toe ten opzichte van 2022. Ondanks deze positieve ontwikkeling, kon ook in 2023 niet in de volledige vraag aan zittingscapaciteit worden voorzien en zijn de voorraden nog hoog. De beschikbare capaciteit bij de rechtbanken en hoven blijft een punt van zorg die steeds om scherpe keuzes rond inname van zaken, beoordeling en planning vraagt.

In 2023 stroomden in totaal 85.100 zaken uit met een eindvonnis van de rechter. Dat is een toename van 6 procent ten opzichte van 2022. Toen deed de rechter 80.000 zaken af. Het aantal door de meervoudige kamer uitgesproken vonnissen is ten opzichte van 2022 met 3 procent toegenomen van 11.900 naar 12.300. Het aantal vonnissen van de politierechter groeide met 7 procent van 64.400 in 2022 naar 68.900 in 2023. De kinderrechter behandelde in 2023 3.900 zaken; een toename van 5 procent ten opzichte van 2022.

Evenals in 2022 legde de rechter in 2023 in 77 procent van de behandelde zaken een straf op aan de verdachte. Verder werd in 2 procent de verdachte schuldig bevonden, maar volgde geen straf. Het aandeel verdachten dat door de rechter werd vrijgesproken daalde in 2023 verder van 7 procent naar 6 procent. Bijna 14 procent van de zaken werd ter terechtzitting gevoegd. Dat betekent dat de rechter een strafzaak voegt bij een andere strafzaak tegen dezelfde verdachte en één vonnis uitspreekt over zowel de hoofdzaak als de gevoegde zaak.

Wanneer de rechter besloot een vrijheidsstraf aan de verdachte op te leggen, ging het in 2023 in 92 procent van de zaken om een vrijheidsstraf van maximaal 1 jaar. Dat is gelijk aan 2022.

In 4 procent, ofwel ruim 1.300 keer, sprak de rechter een gevangenisstraf uit tussen 1 en 2 jaar. Ruim 4 procent van de verdachten kreeg een langere straf opgelegd. Daarmee blijft het beeld van 2023 stabiel aan de voorgaande jaren. In 2023 zijn 2 verdachten veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf. Het aantal veroordelingen tot TBS of een opname in een speciale inrichting ligt met 1.250 zo'n 16 procent hoger dan in 2022.

In 2023 stroomden in totaal 85.100 zaken uit met een eindvonnis van de rechter

In 2023 is vaker hoger beroep aangetekend. In 15.000 strafzaken ging(en) de verdachte en/of het OM in hoger beroep; in 2022 was dat nog in 13.800 strafzaken. In 2.300 zaken is het hoger beroep uiteindelijk ingetrokken. In 2023 is in 12.760 strafzaken een arrest geweest. Met name een aantal mega-zaken kon door het Ressortsparket en de gerechtshoven worden afgehandeld. Ook de uitstroom van kantonappellen nam toe.

DUBBELE MOORD IN DE MCDONALD'S

Op 30 maart 2022 waren tientallen bezoekers van de McDonald's in Zwolle getuige van een brute daad. Op die bewuste middag schoot een 34-jarige man in het druk bezochte filiaal van McDonald's twee mannen dood. In november 2023 eist de officier van justitie voor deze schietpartij 30 jaar cel.

"Verdachte heeft beide mannen op klaarlichte dag doodgeschoten, op een publieke plaats, onder de ogen van talloze nietsvermoedende omstanders. Omstanders die in de McDonald's waren voor een Mc Flurry of kipnuggets, niet om een trauma op te lopen. Tieners die in de McDonald's waren om een pupillencursus af te sluiten met een hamburger, niet om in doodsangst weg te rennen. En een meisje dat kwam voor een cadeautje bij een Happy Meal, niet om haar pop kwijt te raken." Met deze woorden schetst de officier van justitie in het requisitoir de impact van het misdrijf voor de omstanders.

Uit het onderzoek voorafgaand aan de strafeis is gebleken dat er een conflict was over geld tussen de verdachte en een familielid (zoon en/of neef) van de latere slachtoffers. Tijdens de ontmoeting in de McDonald's, die al 50 minuten duurde voordat er geschoten werd, was het gesprek geagiteerd, maar van wiens kant dat kwam en met welke intentie, is niet helder geworden.

"Getuigen die verdachte zien schieten, zien geen emotie bij hem," aldus de officier van justitie. De verdachte haalt 1,5 minuut voor het lossen van de fatale schoten nog een bestelling. "Direct na terugkomst en het neerzetten van de bestelling op tafel, terwijl hij nog staat en de slachtoffers zitten, schiet hij op hen. Dat doet hij rustig en doelgericht; een getuige met ervaring met wapens schat het handelen in alsof het geoeftend is. Elk schot is raak. Na het schieten loopt verdachte rustig weg."

De verdachte zelf zegt geen herinnering meer te hebben aan het schieten, een verklaring die het OM onaannemelijk acht. Dat de verdachte niet verklaart over het schieten en zijn gemoedstoestand, staat volgens de officier van justitie een veroordeling voor moord niet in de weg. Er zijn diverse omstandigheden die erop wijzen dat het geen opwelling was. De officier noemde

bijvoorbeeld het al maanden durende conflict over geld en de overtuiging van de verdachte dat ook de slachtoffers bij 'de oplichting' betrokken waren. Ook nam verdachte een pistool mee naar de ontmoeting. "Verdachte heeft een besluit genomen waarover hij van te voren heeft kunnen nadenken," aldus de officier van justitie in het requisitoir. "Verdachte had zich al voorgenomen om het familielid van de slachtoffers 'terug te betalen'. De twee mannen in de McDonald's horen bij hem en dus neemt verdachte een wapen mee. Ongeacht wat de mannen zouden gaan zeggen, ze waren kansloos."

De rechtbank Overijssel gaat mee met de strafeis en veroordeelt de verdachte op 18 december 2023 tot 30 jaar cel. Naast de gevangenisstraf moet de man ook een schadevergoeding betalen van in totaal ruim 200.000 euro. ■

Doorlooptijden

Wat hebben de ontwikkelingen in de instroom, voorraad en de verdere toename van het aantal opgelegde OM-strafbeschikkingen en verhoogde uitstroom bij de rechter betekend voor de doorlooptijden van strafzaken? Binnen de strafrechtketen is verkorting van de doorlooptijd van zaken een belangrijk thema. Te lange doorlooptijden zijn onwenselijk, omdat zij tekort doen aan het belang van slachtoffers van misdrijven en het recht van verdachten op berechting binnen een redelijke termijn. Het OM heeft zelf invloed op de doorlooptijd vanaf het moment dat de zaak instroomt tot het moment dat de zaak zelfstandig door het OM kan worden afgedaan, bijvoorbeeld met een strafbeschikking of een sepotbeslissing. In 2023 is de gemiddelde doorlooptijd tussen het moment van instroom en uitstroom van een door het OM afgedane ZSM-zaak licht gestegen. In 2022 kostte het gemiddeld 86 dagen om een zaak te laten uitstromen. In 2023 is dat gestegen naar gemiddeld 94 dagen.

De doorlooptijd vanaf het moment dat het OM besluit de zaak voor de rechter te brengen tot aan het vonnis is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het OM en de Rechtspraak. De gemiddelde doorlooptijd van een ZSM-strafzaak die door de rechter wordt afgehandeld, is in 2023 eveneens licht gestegen tot 231 dagen. In 2022 was dat nog gemiddeld 216 dagen. De eerste stappen die sinds najaar van 2023 zijn gezet in het programmatisch wegwerken van de voorraden worden hiermee al zichtbaar in de ZSM-zaken; wanneer oudere zaken in de voorraad worden afgehandeld, neemt de gemiddelde doorlooptijd toe.

De doorlooptijd in zwaardere onderzoekszaken daalt echter verder. In 2023 stroomde een onderzoekzaak binnen gemiddeld 215 dagen uit; in 2022 was dat nog gemiddeld 223 dagen. De gemiddelde doorlooptijd van de zware ondermijningszaken, ook wel megazaken genoemd, daalde in 2023 eveneens tot 569 dagen na jaren van oplopende doorlooptijden. In 2022 was dat nog gemiddeld 653 dagen.

Binnen de strafrechtketen is specifieke aandacht voor de doorlooptijd van jeugdzaken, zaken met een verdachte van een ernstig verkeersongeluk (art. 6 Wegenverkeerswet 1994 (hierna: WVW)) en ernstige zedenzaken. Daarvoor zijn in 2019 zogenaamde ketennormen vastgesteld, met een gezamenlijke opdracht voor de ketenpartners om die normen te behalen.

Het algemene beeld is dat ondanks de inspanning op deze ketennormen geen van de gewenste doorlooptijden voor deze categorie zaken kon worden behaald. Wel is er een lichte verbetering zichtbaar, met name in de doorlooptijd bij verkeerszaken is een opwaartse trend zichtbaar.

De doorlooptijd van OM-beslissingen in jeugdzaken bleef redelijk gelijk. De beoordeling van de jeugdzaak door het OM vond in 54 procent van de gevallen plaats binnen 30 dagen na instroom (doel 80 procent). In 2022 was dat 53 procent. De doorlooptijd van zaken die door de kinderrechter zijn behandeld bleef gelijk. In 43 procent van de zaken werd een vonnis uitgesproken binnen 180 dagen na het eerste verhoor. Het doel om 80 procent van de jeugdzaken af te doen binnen 180 dagen is daarmee niet behaald. Dit deed de vraag rijzen of de normen voor jeugdzaken – die lang geleden zijn

vastgesteld – nog wel passen bij de toenemende ernst van de jeugdzaken. Het ministerie van Justitie en Veiligheid is daarnaar een onderzoek gestart en heeft nu in samenspraak met de keten nieuwe normen en definities vastgesteld. Deze normen zullen medio 2024 van kracht worden.

Van de 623 ernstige verkeersdelicten (art. 6 WVW) die in 2023 behandeld werden, zijn er ruim 436 (70 procent) aan de rechter voorgelegd. Het lukte slechts in 27 procent van de zaken om deze binnen de ten doel gestelde termijn van 1 jaar na het incident op zitting te behandelen. Ondanks dat de norm met afstand niet is gehaald, is wel enige verkorting in de doorlooptijd te zien ten opzichte van 2022. Toen werd slechts 22 procent van de zaken tijdig op zitting aangebracht.

Van de 2.100 zedenzaken die de rechter in 2023 behandelde, lukte het uiteindelijk in 37 procent van de gevallen om een eerste zitting te houden binnen een half jaar nadat de zaak bij het OM was ingestroomd. Hoewel dit percentage niet is gestegen en de norm van 80 procent niet binnen het bereik ligt, zijn er in 2023 tweemaal zoveel zaken op zitting behandeld als in 2022. Er zijn meerdere oorzaken waarom de normen en de praktijk nog ver uiteen liggen. De norm gaat uit van een ideale situatie waarin voldoende zittingscapaciteit bij de rechtbanken beschikbaar is. Met het tekort aan officieren en rechters blijft dit een uitdaging. Verder is juist in dit type zaak goed opsporingsonderzoek van groot belang. Bewijs verzamelen is vaak lastig. Het vergt de nodige tijd om onderzoek te doen om slachtoffers, getuigen en verdachten te achterhalen of te bevragen. Daarnaast vraagt het technische bewijs na een aanranding of verkrachting ook medische capaciteit.

De behandeling van overtredingszaken

Een overtreding is in het strafrecht een relatief licht strafbaar feit. Vaak betreft het strafbare feiten die worden gepleegd in het verkeer of overlastfeiten. In 2020 en 2021 kwamen daar de overtredingen op grond van de regionale noodverordeningen Covid-19 en de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 bij. Om die reden is vanaf 2022 het aantal nieuw ingestroomde overtredingen bij het OM weer afgenomen.

Het parket CVOM behandelt nagenoeg alle overtredingszaken voor het OM. Vanuit het oogpunt van rechtmatigheid, stelt het parket CVOM allereerst vast of er sprake is van bewezen schuld. In 2023 stroomden 299.700 dossiers in om te beoordelen. Dat is een lichte stijging ten opzichte van 2022. Toen registreerde het parket CVOM 285.900 dossiers. Zo'n 31 procent van de dossiers werd afgekeurd omdat het proces verbaal nog niet aan de wettelijke vereisten voldeed en ging retour naar de politie. Een groot deel van de goedgekeurde dossiers – namelijk 91.000 – is doorgestuurd naar het CJIB om namens het OM een strafbeschikking op te leggen. Een ander deel van de zaken – zo'n 81.600 zaken – is geregistreerd door het parket CVOM voor eigen behandeling.

In totaal, dus inclusief de 81.600 zaken, registreerde het OM in 2023 122.400 nieuwe overtredingszaken; een daling van bijna 6 procent ten opzichte van 2022. Het aantal behandelde overtredingszaken steeg met 19 procent. De schaarste aan zittingscapaciteit bij de rechtbanken en hoven blijft ook voor deze zaakstroom een actueel thema. Om zittingscapaciteit te sparen, zijn in 2023 met een aantal van 47.500 opnieuw veel overtredingszaken met een OM-strafbeschikking

In totaal registreerde het OM in 2023 122.400 nieuwe overtredingszaken; een daling van bijna 6 procent ten opzichte van het jaar ervoor.

afgedaan; een toename van procent ten opzichte van 2022. Daarnaast zijn in 2023 51.800 zaken door de kantonrechter behandeld. Dit is een kleine daling van 5 procent ten opzichte van 2022. De stijging in het aantal behandelde overtredingszaken in 2023 is met name veroorzaakt door het aantal onvoorwaardelijk geseponeerde zaken.

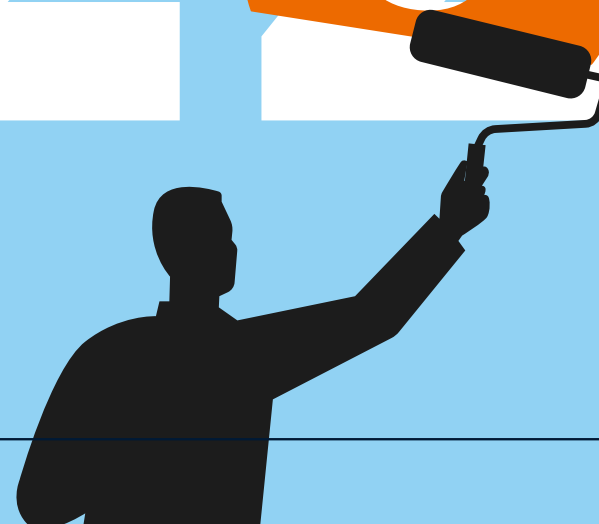
In 2023 zijn 66.300 overtredingszaken onvoorwaardelijk geseponeerd ten opzichte van 40.000 overtredingszaken in 2022; een groei van 66 procent. In 2023 is de voorraad geschoond op oude zaken die zijn ontstaan vanwege het tekort aan zittingscapaciteit bij de rechtbanken in de afgelopen jaren en zaken waarin de executie is mislukt en die met inachtneming van de verjaringstermijn niet meer op zitting konden worden aangebracht.

Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften

Als burgers het niet eens zijn met een verkeersboete die hen wordt opgelegd, kunnen ze in beroep gaan bij de officier van justitie conform de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (WAHV). In 2023 zijn bijna 8,5 miljoen verkeersboetes opgelegd. Ruim zes procent van de beboete burgers, zo'n 530.000, ging in beroep bij de officier van justitie tegen de boete ten opzichte van 5 procent in 2022. De medewerkers van parket CVOM beoordeelden uiteindelijk 474.100 beroepschriften. Als de burger het niet eens is met de beslissing van het OM bestaat de mogelijkheid om in beroep te gaan bij de kantonrechter. Dat gebeurde in 71.700 gevallen. In totaal deed de kantonrechter in 40.100 beroepszaken een uitspraak.

KERN CIJFERS

2023

TABEL 9 | instroom misdrijvenzaken

	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal geseponeerde zaken in voorfase (vanwege gebrek aan bewijs)*	5.800	-	-		
Instroom totaal (nieuw en herinstroom)	200.500	187.400	179.300	193.600	186.800
waarvan herinstroom (opnieuw te beoordelen)	11.900	10.500	9.900	9.500	8.900
waarvan instroom in eerste aanleg	188.600	176.800	169.400	184.100	177.900
<i>waarvan door</i>					
Politie	175.000	163.500	156.900	172.500	167.300
KMAR	3.900	3.600	3.300	4.400	4.600
BOD/overig	6.100	5.800	6.000	5.400	5.000
CJIB (strafbeschikkingen)	3.600	3.900	3.200	1.900	1.000
<i>waarvan</i>					
vanwege verzet verdachte	1.700	2.100	2.600	1.500	700
niet executeerbaar	1.900	1.800	600	400	300
<i>waarvan</i>					
Meerderjarig	169.400	158.800	151.000	167.000	161.300
Minderjarig	15.500	13.500	13.700	13.000	13.100
Rechtspersonen	3.700	3.800	4.700	4.100	3.500
<i>waarvan</i>					
eenvoudige misdrijven	27.000	27.800	25.500	43.500	41.000
interventiezaken	128.000	118.300	111.200	108.900	104.900
onderzoekszaken	25.700	22.172	23.300	23.000	23.900
ondermijningzaken	7.900	8.500	9.400	8.700	8.100
<i>waarvan</i>					
via ZSM	129.300	122.800	123.400	133.900	132.600
niet-ZSM	59.200	54.000	46.000	50.200	45.300
waarvan prioritaire delicten					
cybercrime	390	480	570	370	350
ernstige zeden	2.400	2.260	2.580	2.580	2.640
horizontale fraude	4.170	4.060	5.550	4.140	4.900
huiselijk geweld	10.450	10.200	9.150	8.870	8.520
jihadisme & terrorisme	90	20	20	25	25
kinderporno	330	340	360	320	365
mensenhandel	150	190	240	210	215
mensensmokkel	230	250	260	320	260
witwassen	3.632	4.354	5.820	4.350	3.900
Aantal strafzaken met één of meer slachtoffers	115.700	104.300	98.600	95.800	94.400

* Sinds 1 januari 2019 is het registratiebeleid voor sepotbeslissingen van het OM veranderd. Tot 2019 werd een deel van de sepotbeslissingen vastgelegd in het politiesysteem BOSZ. Vanaf 2019 worden alle sepotbeslissingen in een OM_systeem vastgelegd. Alle sepotbeslissingen maken daarom vanaf 2019 onderdeel uit van de reguliere instroom en uitstroom in misdrijfzaken

TABEL 10 | uitstroom misdrijfzaken

	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal uitgestroomde zaken	199.500	180.100	182.800	187.200	195.000
<i>waarvan</i>					
eenvoudige misdrijven	26.300	23.700	26.500	38.300	46.600
interventiezaken	138.200	124.800	122.100	115.500	113.500
onderzoekszaken	25.400	23.000	24.000	23.500	24.300
ondermijningzaken	9.800	9.800	10.200	9.900	10.600
Zelfstandig afgedaan door het OM	104.300	104.100	102.700	106.900	109.700
<i>waarvan</i>					
Onvoorwaardelijk sepot	57.200	58.400	57.700	57.900	56.400
<i>waarvan</i>					
Beleid	12.500	15.300	13.500	15.300	15.300
Technisch	41.400	39.700	40.000	39.000	38.000
Administratief	3.300	3.400	4.200	3.600	3.100
Strafbeschikking	33.000	31.000	32.000	36.800	42.200
Transactie	3.900	2.400	2.200	1.800	1.400
Voorwaardelijk sepot	9.100	11.800	10.200	10.000	9.400
Voegen	600	200	100	-	-
Administratief beëindigd	500	300	500	400	300
Afgedaan door de rechter na dagvaarding of oproeping					
Uitstroom met een eindvonnis	95.200	76.000	80.000	80.000	85.100
<i>waarvan</i>					
Meervoudige kamer	13.300	11.500	12.200	11.900	12.300
Politierechter	77.400	60.900	63.800	64.400	68.900
Kinderrechter	4.500	3.600	4.000	3.700	3.900
<i>waarvan</i>					
Strafoplegging	75.600	58.500	60.800	61.400	65.300
Schuldig zonder straf	1.800	1.500	1.700	1.500	1.700
Vrijspraak	6.900	5.100	6.000	5.400	5.300
OM niet ontvankelijk	500	300	400	400	700
Ter terechtzitting gevoegd	10.100	10.100	10.600	10.800	11.600
Overige uitstraken	600	500	500	500	500
Geslaagde strafrechtelijke interventies	146.600	130.800	131.100	137.600	146.900
interventiepercentage	73%	73%	72%	74%	75%

TABEL 11 | doorlooptijden

	2019	2020	2021	2022	2023
Eenvoudige misdrijfzaken					
Instroom-afdoening OM (in dagen)	200	241	361	342	227
<i>waarvan % binnen 90 dagen</i>	78%	68%	52%	67%	64%
Instroom - afdoening ZM (in dagen)	204	291	335	348	444
<i>waarvan % binnen 180 dagen</i>	72%	46%	32%	35%	25%
Interventie misdrijfzaken					
Instroom-afdoening OM (in dagen)	123	131	152	125	137
<i>waarvan % binnen 90 dagen</i>	81%	76%	75%	76%	74%
Instroom - afdoening ZM (in dagen)	225	237	254	244	257
<i>waarvan % binnen 180 dagen</i>	65%	60%	60%	62%	61%
Interventie misdrijfzaken via ZSM					
Instroom-afdoening OM (in dagen)	71	85	87	86	94
<i>waarvan % binnen 90 dagen</i>	86%	81%	80%	80%	77%
Instroom - afdoening ZM (in dagen)	190	209	223	216	231
<i>waarvan % binnen 180 dagen</i>	71%	64%	64%	65%	64%
Onderzoekszaken					
Instroom - afdoening ZM (in dagen)	196	211	237	223	215
Ondermijningszaken					
Instroom - afdoening ZM (in dagen)	612	593	631	653	569
Hoger beroep misdrijfzaken					
Instroom - afdoening ZM (in dagen)	354	376	571	381	340

TABEL 12 | afpakken

	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal ingestelde ontnemingsvorderingen	1.800	1.150	1.460	1.100	1.000
<i>waarvan</i>					
toewijzing vordering ontneming	790	494	580	420	450
gedeeltelijke toewijzing vordering ontneming	590	386	480	430	350
afwijzing vordering ontneming	430	271	400	250	200
Gerealiseerde incasso afpakgelden (in miljoen euro's)	262	85	291	105	95
Gerealiseerde waarde van beslag (in miljoen euro's)	258	303	368	246	363

TABEL 13 | instroom overtredingszaken

	2019	2020	2021	2022	2023
Instroom schuldvaststelling	194.000	320.120	443.900	285.900	299.700
waarna uitstroom als CJIB-strafbeschikking		113.200	229.200	93.100	91.000
Instroom totaal (nieuw en herinstroom)	133.300	151.200	163.000	130.100	122.400
waarvan herinstroom (opnieuw te beoordelen)	9.600	7.700	10.400	7.800	8.700
waarvan instroom in eerste aanleg	123.700	143.500	152.600	122.300	113.700
<i>waarvan door</i>					
Politie	59.600	68.700	78.900	71.300	58.900
KMAR	1.300	1.200	1.400	1.600	1.400
BOD/overig	22.400	16.000	25.900	26.500	24.200
CJIB (strafbeschikkingen)	40.400	54.500	46.400	22.900	29.200
<i>waarvan</i>					
vanwege verzet verdachte	17.000	17.000	25.700	17.900	19.000
niet executeerbaar	23.400	38.200	20.700	5.000	10.100
<i>waarvan</i>					
meerderjarig	104.900	121.800	126.400	100.900	94.900
minderjarig	11.600	18.000	17.800	15.000	12.600
rechtspersonen	7.400	3.500	8.400	6.400	6.200

■ In 2023 werden 94.400 misdrijven ingeschreven met één of meer slachtoffers

TABEL 14 | uitstroom overtredingszaken

	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal aantal uitgestroomde zaken	122.600	116.300	155.800	139.200	166.100
Zelfstandig afgedaan door OM	61.700	88.200	104.300	84.600	114.300
<i>waarvan</i>					
Onvoorwaardelijk sepot	27.500	45.400	50.600	40.000	66.300
<i>waarvan</i>					
Beleid	8.200	19.500	19.200	17.900	43.000
Technisch	18.200	23.800	30.000	21.300	22.700
Administratief	1.200	2.100	1.400	800	600
Strafbeschikking	32.800	41.900	53.000	43.900	47.500
Transactie	500	500	300	300	200
Voorwaardelijk sepot	600	300	300	400	300
Voegen	100	0	0	0	0
Administratief afgedaan	100	100	100	0	0
Afgedaan door de kantonrechter na dagvaarding of oproeping	60.900	28.100	51.500	54.600	51.800
<i>waarvan</i>					
Strafoplegging	54.000	24.700	43.700	45.700	44.200
Schuldig zonder straf	2.500	1.400	4.600	5.300	3.700
Vrijspraak	2.900	1.500	2.400	2.700	2.900
OM niet ontvankelijk	800	150	300	200	300
Ter terechtzitting gevoegd	100	50	100	200	100
Overige uitstraken	600	300	400	500	600
Geslaagde strafrechtelijke interventies	98.800	88.350	121.200	113.700	139.000
Interventiepercentage	81%	76%	78%	82%	84%

TABEL 15 | hoger beroep misdrijven en overtredingen

	2019	2020	2021	2022	2023
Instroom (rechtbank- + kantonappèllen)					
Instroom ingestelde appèllen	16.000	14.800	15.100	13.800	15.000
Ingetrokken appèllen / afgevoerde appèllen	2.600	1.900	2.500	2.200	2.300
Uitstroom eindarresten	17.180	11.250	14.230	12.760	12.760
kantonappèllen	2.400	1.600	1.500	1.100	1.400
standaard zaken	8.800	5.800	8.800	7.300	7.100
maatwerk zaken	5.500	3.600	3.600	4.000	3.700
megazaken	80	50	30	60	60
aantal verdachten megazaak	400	200	300	300	500
Beschikkingen					
art 12 Sv	2.000	2.300	2.400	2.800	2.700
appèl gevangenhouding	2.300	1.900	2.100	2.000	1.800
verzoekschriften ex art. 530/533	2.800	1.600	1.800	1.700	1.500
overig	2.000	2.300	2.100	1.800	2.300
ingestelde cassaties door OM	80	50	60	63	84

TABEL 16 | WAHV-beroepen

	2019	2020	2021	2022	2023
ingestelde beroepen op de OvJ	406.000	339.200	335.900	413.300	530.000
ingestelde beroepen op de kantonrechter	32.500	40.500	46.200	50.200	71.700
beoordeelde beroepen op de OvJ	375.200	335.800	346.300	368.500	474.100
beoordeelde beroepen door de kantonrechter	34.000	36.600	40.000	40.900	40.100
Hoger beroep Mulderzaken					
Instroom	3.900	3.600	3.000	3.000	3.300
Uitstroom	3.600	3.400	3.000	2.900	3.500

EXPLOSIES IN AMSTERDAM

De inwoners van grote steden worden de laatste jaren steeds vaker opgeschrikt door explosies. Regelmatig is Rotterdam hiermee in het nieuws, maar eind 2022 is het in Amsterdam ook raak. In één nacht tijd richten twee explosies forse schade aan bij een auto en een woning.

De eerste explosie vindt plaats op 28 december 2022 rond half twee 's nachts in Amsterdam Zuidoost. Een personenauto vat vlam en brandt volledig uit. Ruim een uur later volgt in Amsterdam Noord de tweede explosie, veroorzaakt door een vuurwerkbom die uit illegaal vuurwerk is samengesteld. De ontploffing zorgt voor schade aan een woning en de omgeving. Later die nacht worden twee personen op de A8 aangehouden wegens opvallend rijgedrag. Dit blijken een verdachte en medeverdachte in deze zaak te zijn.

Hoewel er niemand gewond is geraak, is er volgens het OM wel degelijk sprake van levensgevaar of gevaar voor zwaar lichamelijk letsel. Het incident vond in de nacht plaats en de bewoners sliepen op dat moment in de woning. Bij de ontploffing vlogen splinters van twee grote glasplaten van de voordeur naar binnen. De ontploffing bij de woning is volgens het OM het gevolg van een conflict in het criminele milieu. Dat zou blijken uit berichten die zijn gevonden op de telefoon van de verdachte. Uit die berichten is op te maken dat een persoon moest worden aangepakt. Het beoogde doelwit woonde echter niet op het adres waar de explosie plaatsvond, maar een deur verder.

De verdachte heeft, volgens het OM, met zijn handelen bijgedragen aan de gevoelens van angst en onveiligheid in de samenleving. De officier van justitie: "Het teweegbrengen van ontploffingen is tegenwoordig aan de orde van de dag en heeft kennelijk, zoals ook blijkt uit het berichtenverkeer van de verdachte en zijn medeverdachten, tot doel personen te intimideren. Dergelijke strafbare feiten raken niet alleen de direct betrokkenen, maar veroorzaken ook gevoelens van angst en onveiligheid in de samenleving."

Op 8 juni 2023 hoort de 22-jarige verdachte zes jaar cel tegen zich eisen. In de hoogte van de strafmaat heeft de officier rekening gehouden met de aansturende rol van de verdachte naar de medeverdachte. Ook weegt in zijn nadeel mee dat hij op geen enkel moment heeft stilgestaan bij de gevolgen en risico's van zijn handelen. Tijdens verhoren heeft hij evenmin verantwoordelijkheid genomen voor zijn betrokkenheid bij de ontploffingen.

Behalve van zijn betrokkenheid bij de explosies, verdenkt het OM de man ook van het bezit van een geladen vuurwapen. In een gevonden bericht op zijn telefoon gaf hij aan dat hij meer dan bereid

was om dit te gebruiken. Tot slot heeft hij zich volgens het OM schuldig gemaakt aan het witwassen van bijna 100 duizend euro en de aankoop van een kostbaar horloge met crimineel geld.

Op 22 juni 2023 doet de rechtbank Amsterdam uitspraak in deze zaak. Het vonnis is, gelijk aan de eis, zes jaar gevangenisstraf. De medeverdachte staat 16 april 2024 op zitting. Hij wordt verdacht van betrokkenheid bij meerdere explosies. ■

ORGANISATIE

Bij het uitvoeren van zijn strafrechtelijke en andere taken past een organisatie-inrichting die het OM faciliteert in het werken als 'rechtsbedrijf'. Dat betekent dat het OM professionele medewerkers binnen heeft en binnenhaalt, in een open en gezond werkklimaat met actief medezeggenschap. Naast aandacht voor kwaliteit en toetsing van het werk, zette het OM in 2023 in op verzakelijking. Dat betreft niet alleen over de in vorige hoofdstuk genoemde doorlooptijden. Het gaat ook om de focus op kerntaken en het uniform maken van het werk. Dat moet ook de informatievoorziening naar een hoger niveau tillen.

TABEL 17 | leeftijdsopbouw medewerkers OM

	Rijksambtenaren	Rechterlijke ambtenaren	Totaal	Aandeel
0 tot 24 jaar	360		360	6%
25 tot 34 jaar	1.705	68	1.773	28%
35 tot 44 jaar	1.062	347	1.409	22%
45 tot 54 jaar	1.108	396	1.504	23%
55 tot 59 jaar	509	145	654	10%
60 jaar en ouder	603	131	734	11%
Totaal	5.347	1.087	6.434	100%

HRM&O

Medewerkers OM

De bezetting van het OM steeg in 2023 in totaal met 7,7 procent mensen ten opzichte van 2022. Voor de rijksambtenaren was de groei 8,4 procent en voor de rechterlijke ambtenaren (officieren van justitie en advocaten-generaal) 4,4 procent. Deze groei wordt voor een groot deel veroorzaakt door de professionalisering van ICT en informatievoorziening en de extra gelden voor werkdrukvermindering.

31 december 2023 waren er 6434 medewerkers (6054 fte) werkzaam binnen het OM.

Het ziekteverzuim van mensen die bij het OM werken is in 2023 met 5,3 procent gelijk gebleven ten opzichte van 2022.

(Het ziekteverzuim is de verhouding tussen het totaal aantal verzuimde kalenderdagen en de potentieel beschikbare kalenderdagen in de observatieperiode, uitgedrukt in een percentage.)

Verzuimpreventie blijft nog steeds hoog op de agenda binnen het OM. Leidinggevend maken sinds eind 2022 gebruik van de e-learning 'Van verzuim naar inzetbaarheid' om zo sneller medewerkers te helpen met de juiste interventie.

TABEL 18 | ziekteverzuim Openbaar Ministerie

	2020	2021	2022	2023
Jaar %	5,1%	4,7%	5,3%	5,3%

Daarnaast is in de basis 'Leergang voor Leidinggevende' aanvullend een leermodule verzuim opgenomen.

Leren en ontwikkelen

In juli 2023 is de online basisopleiding voor nieuwe leidinggevenden van start gegaan. Deze opleiding zorgt ervoor dat beginnende leidinggevenden informatie op het gebied van HRM, financiën en organisatie krijgen. Zij kunnen de opleiding ieder moment starten, stoppen en weer oppakken.

De opleiding is in samenwerking met SSR ontwikkeld en bestaat uit vier modules:

- de gesprekscyclus en personeelsschouw
- arbeidsvoorwaarden en rechtspositie
- planning en control en managementinformatie
- verzuim

Deze opleiding zorgt voor een basis kennisniveau voor alle startende leidinggevenden. In vervolg op deze online modules kunnen zij deelnemen aan de fysieke leergang 'Leidinggeven bij het OM'.

Divers en inclusief OM

Het OM wil een inclusieve organisatie zijn en blijven. Het wil diverse medewerkers gelijkwaardig behandelen en verschillende perspectieven

benutten om zijn maatschappelijke taak zo goed mogelijk te vervullen. Daarom besteedde het OM ook in 2023 aandacht aan het vergroten van bewustwording van diversiteit en inclusie.

Acties waren:

- Tweedaagse opleiding Inclusief Leiderschap, voor alle leidinggevenden binnen het OM
- Deelname aan de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor. Uit deze monitor bleek opnieuw dat het OM relatief goed scoort op instroom en inclusie, maar minder goed op doorstroom en behoud. Verder wordt de mate van inclusie op de verschillende OM-onderdelen en in verschillende functiegroepen anders ervaren
- In 2023 is de realisatie van het aan het OM opgelegde het quotum voor mensen met een beperking in het kader van de Wet Banenafpraak gestegen van 41 procent naar 58 procent.

Gezonde medewerkers

Het is belangrijk dat medewerkers zich fit en gezond voelen, niet alleen fysiek maar ook mentaal. Om medewerkers mentaal gezond te houden wordt hen onder meer een Mental Check Up gesprek (MCU-gesprek) of ondersteuning vanuit het TCO (Team Collegiale Ondersteuning) aangeboden. Een MCU-gesprek is een tweejaarlijks terugkerend preventief gesprek met een psycholoog om de eigen weerbaarheid in kaart te brengen. Het TCO biedt collegiale ondersteuning aan collega's die tijdens het werk een ingrijpende gebeurtenis hebben meegemaakt.

Vanaf 2022 is het programma FIT onderdeel van de afdeling HRM&O, cluster Leren & Ontwikkelen.

Het FIT-aanbod bestaat uit verschillende trainingen en workshops. Bij het aanbod is aandacht voor vier thema's: Vitaliteit & Balans, Samenwerken & Communiceren, Werk & Loopbaan, Ontwikkelen & Versterken. In 2023 zijn er 1055 deelnemers geweest.

Programma Arbeidsmarktcommunicatie en Meer opleiden

In 2022 startte het OM met het werven en selecteren van 250 officieren van justitie in opleiding in drie jaar tijd. In 2023 zijn er 82 officieren in opleiding begonnen bij het OM. Inmiddels wordt geworven en geselecteerd voor ongeveer 1400 vacatures voor het gehele OM. 14 aangestelde recruiters ondersteunen de parketten daarbij.

In 2023 lanceerde het OM vernieuwende campagnes waarmee het online en offline op veel plekken aanwezig was, zoals met een billboard op de Zuidas in Amsterdam. Ook werd '[Het oordeel van de officier](#)': de podcast over spraakmakende misdaadzaken' meer dan 21 duizend keer beluisterd. Verder is er succesvol geworven voor officieren van justitie in opleiding en is er, samen met de rechtbanken en parketten, gestart met bijeenkomsten voor administratieve functies.

Ook is [IVOM](#) (Informatievoorziening OM) nadrukkelijk gepositioneerd en lanceerde het OM voor het eerst een referral (via via) campagne. De campusrecruitment is opgepakt en er is gestart met het organiseren van webinars om een kijkje in de keuken van het OM te geven.

Meer OIO's opleiden moet geen verdere verzwaring van de opleidingslast voor de betrokken ervaren officieren geven. Dat kan door het verlagen van administratieve rompslomp, het spreiden van de opleidingslast binnen de organisatie en het doorvoeren van onderwijskundige vernieuwingen. Behoud van kwaliteit is daarbij van belang.

Dit is afgelopen jaar gedaan door:

- een vernieuwd OIO-portaal op MijnSSR;
- een samenwerking met de SSR;
- extra inzet op de capaciteit van de coördinerende en logistieke functies binnen de opleiding;
- vernieuwing van de formulieren ten behoeve van beoordeling OIO's.

Er is een digitaal leerplatform voor (adjunct) officieren in opleiding gelanceerd, MijnOM. Collega's vinden hier digitale modules die aanvullend zijn op de SSR-modules. Denk hierbij aan praktische tips ter ondersteuning van hun werk op zitting, tijdens een ZSM-dienst (versnelde afhandeling van strafzaken) of in onderzoeken.

Ook is het intervisie-bordspel 'Vrijspraak' ontwikkeld dat beschikbaar is op alle parketten. En met de ontwikkeling van de het spel 'ZSM dienst' kunnen OM'ers interactief en praktijkgericht trainen.

■ **In 2022 startte het OM met het werven en selecteren van 250 officieren van justitie in opleiding in drie jaar tijd.**

In 2023 zijn er 82 officieren in opleiding begonnen bij het OM.

TWAALF JAAR CEL EN TBS IN SCHOKKENDE ZEDENZAAK ROND OPPAS

Op 13 maart 2023 veroordeelt de rechtbank Oost-Brabant een 59-jarige man en een 54-jarige vrouw voor verregaand seksueel misbruik van zeven oppaskinderen. Beiden krijgen een gevangenisstraf van 12 jaar opgelegd. De man krijgt daarnaast tbs met dwangverpleging, zoals het OM had geëist.

De zaak begint op 12 juni 2021, wanneer de ouders van een destijds 2-jarig meisje thuiskomen na een avondje uit. De vrouwelijke verdachte heeft die avond op hun dochter gepast.

Wanneer de ingehuurd oppas is vertrokken, zien de ouders op de beelden uit de kinderkamer dat hun kind door haar seksueel is misbruikt, en dat de mannelijke verdachte daar via een videoverbinding aan deelnam. Ze schakelen direct de politie in. De twee verdachten, beiden woonachtig in Limburg, worden de daarop volgende nacht en avond aangehouden.

Uit onderzoek blijkt vervolgens dat het tweetal, in een tijdsbestek van 21 maanden, vaker oppaskinderen seksueel misbruikte. In totaal ging het om zeven kinderen in de leeftijd van 1 tot 6 jaar. De vrouw stond ingeschreven bij meerdere oppaswebsites en was als oppas actief in de regio Eindhoven. Telkens als zij een opdracht had, stelde zij de mannelijke verdachte daarvan op de hoogte, en maakte zij beelden van het misbruik voor hem, dan wel was hij via een videoverbinding 'live' bij het misbruik aanwezig. Daarbij gaf hij de vrouw ook specifieke opdrachten en aanwijzingen. De officier van justitie benadrukt tijdens de inhoudelijke behandeling dat er sprake was van een nauwe samenwerking tussen het tweetal: "In de huiveringwekkende communicatie zie je dat er onverbloemd over het misbruik van kinderen wordt gesproken door de verdachten, waarbij ze heel berekenend te werk gingen." De hele zaak roept volgens het OM een beeld op van twee daders die het belang van de kindjes volledig

ondergeschikt maakten aan hun eigen seksuele driften: "Hoe hard sommige kinderen ook huilden, ze hadden er geen enkele boodschap aan."

Gedragsdeskundigen onderzochten beide verdachten en stelden bij beiden meerdere stoornissen vast. Bij de man wordt de kans op herhaling als hoog ingeschat en het OM ziet dat risico ook bij de vrouwelijke verdachte. De officier van justitie: "De slachtoffertjes, hun families en de maatschappij moeten maximaal tegen dit tweetal beschermd worden. Het zou in onze ogen onverantwoord zijn om deze verdachten op termijn onbehandeld terug te laten keren in de maatschappij." Het OM eist daarom tegen beide verdachten, naast een gevangenisstraf van 15 jaar, ook tbs met dwangverpleging.

De rechtbank volgt die eis gedeeltelijk. Beide verdachten worden, vanwege de vastgestelde stoornissen, verminderd toerekeningsvatbaar bevonden en veroordeeld tot celstraffen van 12 jaar. Daarnaast krijgt alleen de mannelijke verdachte de geëiste tbs-maatregel met dwangverpleging opgelegd. Bij de vrouwelijke verdachte ziet de rechtbank, anders dan het OM, het recidivegevaar onvoldoende. Aan de vrouwelijke verdachte legt de rechtbank wel een gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel op. Dat betekent dat zij na afloop van haar detentie alsnog onder intensief toezicht kan worden gesteld, mochten deskundigen dat nodig achten. Ook moet het tweetal een schadevergoeding betalen van bijna 80.000 euro. De zaak loopt inmiddels in hoger beroep. ■

INTEGRITEIT

De maatschappelijke aandacht voor integriteit en specifiek een integere omgang met elkaar op de werkvloer is groot. Er is veel betrokkenheid bij het onderwerp binnen het OM.

Het Bureau Integriteit OM (BIOM) staat als onafhankelijk expertisecentrum aan de lat om het integriteitsbeleid te stimuleren, activeren en implementeren en de hele organisatie, zowel medewerkers als leidinggevenden, hierin te ondersteunen.

In 2023 heeft de organisatie ingezet op het verder ontwikkelen van het OM-integriteitsbeleid en het BIOM. Dit heeft onder meer geleid tot formele vaststelling van de nieuwe Meldregeling en daarmee ook de instelling van een Meldpunt integriteit en een onderzoeksprotocol voor integriteitsonderzoek. Bij dit meldpunt kunnen medewerkers vertrouwelijk vermoedens van integriteitsschendingen en misstanden melden.

Er zijn 29 vermoedelijke integriteitsschendingen geregistreerd in 2023, maar geen fraudegevallen geconstateerd

Er is een standaard wegingsdocument voor het instellen van onderzoeken opgesteld en standaarden voor opdrachten bij integriteitsonderzoek. Al bestaande documenten (zoals brochures voor medewerkers die willen melden of betrokkene zijn) zijn in overeenstemming met de Meldregeling gebracht.

Bureau Integriteit heeft alle managementteams van de parketten en onderdelen bezocht, waarbij de nieuwe regelgeving en werkwijze in sessies zijn toegelicht.

In 2023 zijn 29 vermoedelijke integriteitsschendingen geregistreerd. In 2022, 2021, 2020 ging het om respectievelijk 35, 27, 21 registraties. Hier zijn waar noodzakelijk onderzoeken naar ingesteld en waar nodig maatregelen getroffen. Er zijn in 2023 geen fraudegevallen geconstateerd. Het OM publiceert deze meldingen elk jaar op de landelijke website.

CENTRALE MEDEZEGGENSCHAP

De Centrale Ondernemingsraad OM (COR-OM) kijkt terug op een actief en productief medezeggenschapsjaar. Ook is de medezeggenschap op centraal niveau zichtbaarder geworden door het opleveren van het Handboek van de COR.

In dit handboek staat de inrichting van de COR en de werkwijze en werkprocessen van de COR beschreven. Ook bevat het handvatten en tips voor de COR-leden en de lokale ondernemingsraden.

De adviesaanvraag over het nieuw op te richten onderdeel LBOM (Landelijke Bedrijfsvoering – OM) vroeg veel tijd en aandacht van de COR-OM. Een speciaal daartoe ingestelde werkgroep van de COR heeft zich in 2023 gebogen over de samenvoeging van onderdelen van het Parket-Generaal met de dienstverleningsorganisatie OM (DVOM). Dit is een traject dat doorloopt tot in 2024. De COR heeft in december 2023 een eerste advies uitgebracht over het voorgenomen besluit om de LBOM (Landelijke Bedrijfsvoering OM) in te richten. Hierbij heeft de COR zijn steun uitgesproken voor de doelstelling van deze ontwikkeling. Namelijk het creëren van een uniforme, zakelijke en eenvoudige inrichting van de bedrijfsvoering van het Openbaar Ministerie.

In 2024 verwacht de COR nader advies uit te kunnen brengen over het voorgenomen bestuursmodel en het O&F plan.

De COR heeft zich verder gebogen over de instemmingsaanvraag van maart 2023 waarin het College instemming vroeg over de regeling Melden van (vermoedens van) integriteitsschendingen en misstanden, de instructie Opvolging van (vermoedens van) integriteitsschending en het Onderzoeksprotocol integriteitsmeldingen en signalen OM. De COR heeft in zijn instemming de bestuurder onder meer de aanbeveling gedaan om na de melding na te gaan of de melder behoefte heeft aan een gesprek met het Bureau Integriteit OM (BIOM) of de betrokken leidinggevende(n) om de ervaren effecten van de melding te bespreken.

Het College heeft deze aanbeveling ter harte genomen en toegezegd aandacht te blijven vragen voor de impact die het doen van een melding heeft op de melder.

Met het College heeft de COR in 2023 een prettige, open en vooral constructieve samenwerking opgebouwd op basis waarvan goede afspraken zijn gemaakt en waarin ook ruimte is voor het goede gesprek. Een goede en noodzakelijke basis voor een roerig jaar. De koers van het nieuwe College brengt veranderingen met zich mee in een organisatie die ook in 2023 te kampen had met een haperende ICT en hoge werkdruk. Dit brengt voor de COR eens te meer de verantwoordelijkheid met zich mee om in verbinding te blijven en te zorgen voor kwalitatief goede en betrokken medezeggenschap. Een verantwoordelijkheid die de COR voor 2024 actief oppakt.

De adviesaanvraag over het nieuw op te richten onderdeel LBOM (Landelijke Bedrijfsvoering - OM) vroeg veel tijd en aandacht van de COR-OM

KLACHTEN

TABEL 19 | klachten

	Aantal	Percentage t.o.v. totaal	Gegrond Oordeel	Ongegrond oordeel	Deels gegrond oordeel	Geen oordeel
1. Sepot	131	25,1	42	78		4
2. Bejegening	64	12,3	3	33	1	21
3. Niet tijdig/laat optreden	117	22,5	41	28	2	46
4. Informatie-verstrekking	69	13,2	27	23	1	18
5. Overig	138	26,5	41	52	4	38
6. Totaal	520					

Kwaliteit in het werk van het OM en zijn medewerkers staat voorop. Toch kan niet altijd worden voorkomen dat burgers zich onvoldoende of niet tijdig gehoord voelen. Een klacht kan hiervan het gevolg zijn. Een klacht kan worden gezien als een belangrijk signaal en dient ook als zodanig te worden behandeld. Informele klachtbehandeling heeft daarbij de voorkeur. Immers, gesprekken met burgers leveren kwalitatieve informatie op en dragen bij aan de professionalisering van de klachtbehandeling. Niet elke klacht leent zich echter voor een informele behandeling en niet elke klager staat hiervoor open.

■ **Een klacht kan worden gezien als een signaal en dient ook als zodanig te worden behandeld**

Niet elke klacht leidt tot een voor klager gewenste oplossing. In dat geval kan een rol weggelegd zijn voor de Nationale ombudsman. De bemoeienis van de Nationale ombudsman is soms een beperkte, bijvoorbeeld door een korte interventie. Soms is meer aandacht nodig en kan een klacht bij de Nationale ombudsman resulteren in een onderzoek met als uitkomst een rapport dat aanbevelingen voor het Openbaar Ministerie bevat. Ook dergelijke aanbevelingen leveren in veel gevallen een goede bijdrage aan het doorgaand proces van professionalisering van klachtbehandeling.

'ALS IK HET NIET WORD, DAN OOK GEEN ANDER'

In de nacht van 15 juni 2022 werd een 35-jarige vrouw in natuurgebied Spaarnwoude koelbloedig door het hoofd geschoten. Al snel kwam haar 42-jarige (ex-)partner bij de politie in beeld als mogelijke dader in deze, even klassieke als huiveringwekkende, femicide-zaak. Het OM eiste 18 jaar cel en tbs.

'Neeeee!!!!'

Dat was het laatste wat haar ouders van hun dochter horen. Al een kwartier lang waren ze, via de telefoon, getuige van de ruzie tussen hun dochter en de verdachte. Het was midden in de nacht. De 35-jarige vrouw was met de verdachte in natuurgebied Spaarnwoude, tussen Haarlem en Amsterdam. Ze was in een sloot terechtgekomen en stond in het water. "Hij heeft een wapen!" riep ze tegen haar ouders. Vlak daarna hoorden getuigen een schot.

Uren later werd het levenloze lichaam van de vrouw gevonden. Een schot door haar hoofd maakte een einde aan haar leven. De 42-jarige verdachte werd nog dezelfde dag aangehouden. Hij had - naast zijn huwelijk - een langdurige en turbulente relatie met de vrouw. Een relatie die leek te worden gekenmerkt door fysieke en geestelijke mishandeling. Eerder, tijdens een verblijf in Turkije, had de vrouw al eens aangifte tegen de man gedaan: hij zou haar bovenbeen hebben overgoten met benzine en haar in brand hebben gestoken. De vrouw liep daarbij tweede- en derdegraads brandwonden op. Het OM besloot gedurende het onderzoek de aanklacht uit te breiden met zware mishandeling.

Het is een zaak die volgens het OM alle kenmerken heeft van femicide (moord op een vrouw door een partner of ex-partner omdat zij niet deed wat de man van haar wilde en verwachtte). De officieren van justitie stelden dat femicide vaak volgens een vast patroon verloopt en dat dat patroon hier ook duidelijk te zien was: "Controleren, isoleren, vernederen en het einde van de relatie niet accepteren. Een patroon waarin het geweld in de loop van de tijd alleen maar toeneemt. En waarbij

het einde van het leven van het slachtoffer onafwendbaar lijkt." Illustratief was een appbericht dat de verdachte naar het slachtoffer stuurde: "Ik zal je nooit met rust laten. Als ik het niet word, dan ook geen ander!"

De officieren van justitie zagen voldoende bewijs dat verdachte in de bewuste nacht, voorzien van een vuurwapen en handschoenen, met het slachtoffer naar Spaarnwoude reed. Daar haalde hij het wapen uit de auto en schoot haar dood. Eén van zijn handschoenen, met daarop kruitsporen, bleef op de plaats delict achter. Het OM achtte moord bewezen, omdat de man tijd genoeg had om zich te beraden op zijn daad. Tijdens de inhoudelijke behandeling van de zaak, op 7 november 2023, vroeg het OM de Rechtbank Noord-Holland aan de verdachte, naast een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 18 jaar, tbs met dwangverpleging op te leggen. Blijkens rapportage van het Pieter Baan Centrum was bij verdachte ten tijde van het delict sprake van een persoonlijkheidsstoornis. Maar door de weigering van verdachte om mee te werken kon het verband tussen stoornis en delict niet worden onderbouwd. Dat was voor de rechtbank reden om deze maatregel niet op te leggen en te volstaan met een gevangenisstraf van 20 jaar. Het OM stelde appel in, evenals de verdachte.

Recentelijk is er, ook binnen het OM, in toenemende mate aandacht voor femicide. Een verschijnsel dat in Nederland veelvuldig voorkomt, maar dat nog lang niet altijd als dusdanig herkend en benoemd wordt. Elke acht dagen wordt in ons land een vrouw vermoord. In meer dan de helft van die gevallen is de dader de partner of ex-partner van het slachtoffer ■

KWALITEIT EN TOETSING

Toetsing op het werk van het OM vindt allereerst plaats door de rechter. In het Cijferhoofdstuk in dit Jaarbericht zijn bijvoorbeeld al de cijfers genoemd over het aantal vrijspraken, het aantal keer dat het OM niet-ontvankelijk werd verklaard en het aantal keer dat het gerechtshof een klachtprocedure ex artikel 12 Sv behandelde tegen de beslissing van het OM om een verdachte niet te vervolgen. Daarnaast vonden in 2023 andere vormen van toetsing en kwaliteitsontwikkeling plaats.

Zo bracht in november 2022 de procureur-generaal bij de Hoge Raad, in het kader van zijn toezicht-houdende taak, het rapport 'Buiten de rechter OM' uit. Dit rapport betrof de uitvoeringspraktijk rondom de OM-strafbeschikking. 80 procent van de aanbevelingen die de procureur-generaal doet in dit rapport zijn alleen realiseerbaar door aanpassingen van de IT. Aanpassingen van de IT zijn echter weerbarstig en kosten veel tijd. Het is echter gelukt om in 2023 in het processysteem een voorziening aan te brengen zodat de OM-strafbeschikking niet kan worden opgelegd voor feiten waar meer dan 6 jaar gevangenisstraf op staat. Hiermee is een belangrijk punt van kritiek in het rapport van de procureur-generaal geadresseerd. Het systeem voorkomt nu dat de beoordelaars in strijd met de wet een strafbeschikking opleggen.

Daarnaast is in 2023 gewerkt aan de planvorming en het verkrijgen van budget voor de realisatie van de benodigde IT. In december 2023 heeft dit geresulteerd in een positief besluit op het plan en het budget.

Het OM kent meer vormen van externe en interne toetsing van het werk. Van de Nationale ombudsman kreeg het OM in 2023 in drieëndertig zaken het verzoek om een interventie te plegen. De ombudsman vraagt het OM dan om met een reactie te komen. Dit betreft vooral gevallen waarin mensen die nog geen reactie van het OM hebben gehad op hun verzoek of klacht, zich tot de ombudsman wenden. Soms ziet de ombudsman reden om een onderzoek te starten. In 2023 heeft het OM negen onderzoeken van de Nationale ombudsman geregistreerd.

De Centrale Toetsingscommissie is een belangrijk intern orgaan voor de binnen het OM belegde onafhankelijke toetsing van en advisering op het gebruik van bijzondere opsporingsbevoegdheden. Ten aanzien van de CTC is de afgelopen periode een ontwikkeling ingezet waardoor de onafhankelijke positie verder wordt versterkt daar waar dat noodzakelijk is. Die ontwikkeling heeft zich dit jaar verder doorgezet.

De CTC heeft drie 'algemene' kamers die het College adviseren over de voorgenomen inzet van een aantal ingrijpende bijzondere opsporingsbevoegdheden en methodieken, zoals infiltratie en het opnemen van vertrouwelijke communicatie in woningen. Ook adviseert de CTC bijvoorbeeld over het al dan niet kunnen doen van toezeggingen aan getuigen (kroongetuigendeals). Dit gebeurt door een aparte kamer van de CTC die hier specifiek mee belast is en hierop permanent deskundigheid ontwikkelt.

Naast leden van het Openbaar Ministerie sluiten in deze kamer leden van de politie, een gedrags-wetenschapper/psycholoog en externe deskundigheid op het gebied van getuigen-bescherming en bewaken en beveiligen aan. Hierdoor is een nevenschikte toetsing mogelijk van zowel opsporings- en vervolgingsbelangen enerzijds als belangen van veiligheid anderzijds.

De CTC heeft in 2023 in totaal 166 keer advies aan het College uitgebracht over de inzet van deze opsporingsbevoegdheden of de voortgezette toepassing daarvan.

Toetsing is er ook bij hoge transacties. De 'OM-Aanwijzing hoge transacties' schrijft voor dat alle transacties ex artikel 74 Sr waarbij sprake is van betaling van een geldsom aan de Staat met een boetecomponent van € 200.000 of meer én transacties met een totale transactiewaarde van €1.000.000 of meer zijn aan te merken als een hoge transactie. Deze transacties moeten getoetst worden door de onafhankelijke Toetsingscommissie hoge transacties. Na positief advies van de Toetsingscommissie beslist het College van procureurs-generaal met inachtneming van het advies, of het transactievoorstel aan de verdachte wordt aangeboden. Na negatief advies van de Toetsingscommissie wordt de zaak in handen gesteld van de hoofdofficier van justitie om een nieuwe vervolgingsbeslissing te nemen. Als wordt besloten tot een hoge transactie, maakt het OM dat in beginsel door middel van een persbericht bekend. In 2023 is over één hoge transactie, waarover eind 2022 werd geadviseerd, gepubliceerd. Ter vergelijking: in 2021 is er over vier zaken gepubliceerd, in 2022 over nul zaken.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet Straffen en Beschermen is de wettelijke regeling van voorwaardelijke invrijheidstelling ingrijpend gewijzigd. Het College van procureurs-generaal heeft het Adviescollege Voorwaardelijke Invrijheidstelling (AVI) ingesteld om de Centrale Voorziening voorwaardelijke invrijheidstelling (CVv.i.) te adviseren in zware en complexe zaken. Het AVI levert met zijn advies een onafhankelijke bijdrage aan het interne beraad van de CVv.i. Het adviseert de betrokken advocaten-generaal over zowel de toekenning van de v.i. als de eventueel hieraan te verbinden bijzondere voorwaarden. Bij de advisering zijn de wettelijke criteria en het beleid van het OM leidend. Het advies van het AVI is niet bindend.

De advocaten-generaal bij de CVv.i. komen zelfstandig tot een beslissing. Het AVI heeft vorig jaar in 40 zaken een advies gegeven.

In 2023 heeft het OM fors ingezet op de verbetering van de (thuis)werkplekken van medewerkers

INFORMATIEVOORZIENING

Een sterke ICT en informatievoorziening is essentieel om de medewerkers van het Openbaar Ministerie te laten bijdragen aan een rechtvaardige en veilige samenleving. Drie grote programma's voerden de boventoon in het jaar 2023: het programma Continuïteit en Overdraagbaarheid, het vernieuwingsprogramma Emma en een programma ter versterking van de ICT-ondersteuning van de (thuis)werkplekken van OM-medewerkers.

Met het programma Continuïteit en Overdraagbaarheid heeft het OM de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de stabiliteit en continuïteit van de ICT-voorzieningen voor het primaire proces, waaronder GPS valt. In 2023 zijn veel componenten geactualiseerd, applicaties uitgefaseerd en databases gemigreerd.

In 2024 wordt ingezet op een betere werking van de kantoorautomatisering, waaronder applicaties als Outlook en Word vallen. Hierbij wordt met name de hardware flink aangepakt: verouderde, onderliggende componenten worden vervangen. Daarnaast wordt er gewerkt aan een robuust opslagsysteem, omdat het huidige opslagsysteem aanloopt tegen zowel technische als capaciteitsbeperkingen.

In 2023 heeft het OM fors ingezet op de verbetering van de (thuis)werkplekken van medewerkers: zo zijn er 3.200 schermen vernieuwd en 2.500 laptops uitgereikt. Daarnaast zijn er voorbereidingen getroffen om de kwaliteit van de wifi op OM-locaties te verbeteren.

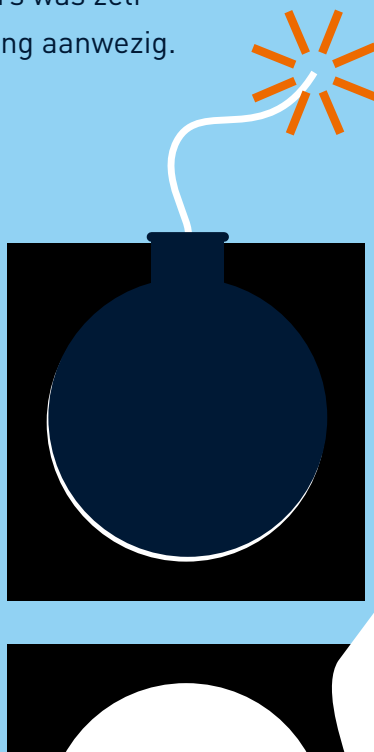
Het OM heeft de ambitie om de komende jaren de werkprocessen - door de hele organisatie heen - meer uniform in te richten. Binnen het programma Emma wordt een nieuw zaakstelsel ontwikkeld, dat over een aantal jaar deze uniforme processen geheel ondersteunt: modern en flexibel. In 2023 is het platform aangekocht, waarop het nieuwe zaakstelsel gaat draaien. Dit na een beproeving van zes maanden, waarin alle functionaliteiten uitgebreid zijn getest. Na de aankoop is het programma gestart met de eerste bouwactiviteiten, gericht op een digitale samenwerkingsruimte voor de ZSM. Naast dit project is het programma Emma aan de slag met multimediatekstbestanden.

Beide projecten richten zich op het uitwisselen van digitale gegevens in de strafrechtketen. Binnen die keten wordt invulling gegeven aan de samenwerking vanuit het Duurzaam Digitaal Stelsel (DDS). Samen met verschillende partners zijn hier een ketenjaarplan en meerjarige digitaliseringsdoelen opgesteld. Beide geven richting aan de ketenambities en -ontwikkelingen op het gebied van digitalisering. Een voorbeeld van de samenwerking in de keten is het digitaal procesdossier. Voor veelvoorkomende criminaliteit hoeft de politie een proces-verbaal niet meer uit te printen en te versturen, maar kan dit digitaal delen met het OM. Dat scheelt een enorme hoeveelheid papier, transport en werkzaamheden.

Dit project laat goed zien wat de toegevoegde waarde is van een goede digitale uitwisseling. Ook zijn er inspanningen om meer documenten digitaal te kunnen ondertekenen. Een nieuwe versie van de e-handtekening zorgde voor veel foutmeldingen, dus deze wordt in 2024 zorgvuldig geïmplementeerd.

12 JAAR CEL VOOR PAKISTAAN DIE OPRIEP WILDERS TE VERMOORDEN

Drie miljoen roepies. Die beloning loofde een bekende Pakistaanse cricketspeler in 2018 uit voor degene die Kamerlid Geert Wilders zou vermoorden. Eind augustus 2023 moest de man zich daarvoor verantwoorden bij de rechtbank Den Haag, maar zijn stoel bleef leeg. Evengoed eiste de officier van justitie een gevangenisstraf van 12 jaar. Wilders was zelf wel bij de zitting aanwezig.

In mei 2018 kondigde PVV-fractievoorzitter Wilders een cartoonwedstrijd aan. Hij riep mensen op om spotprenten van de profeet Mohammed in te sturen. Dat kwam hem in het buitenland, met name in Pakistan, op veel bedreigingen en haatreacties te staan. Een van die bedreigingen was duidelijk herleidbaar: een bekende Pakistaanse cricketspeler zei in een YouTube-filmpje drie miljoen roepies (ruim 20.000 euro) uit te loven aan degene die 'de persoon die dit spel heeft gepland' zou doden.

Met zijn oproep maakte de nu 37-jarige Pakistaan zich volgens het OM schuldig aan een poging tot uitlokking van moord, aan opruiing en aan bedreiging. Of verdachte het filmpje zelf online plaatste is niet bekend. "Maar het is wel duidelijk dat hij de bedoeling had deze boodschap de wereld in te sturen," betoogde de officier van justitie. "Hij zit recht voor de opnameapparatuur en spreekt rustig en recht in de camera."

Zijn oproep was extra toxisch in een periode waarin toch al veel haat en woede zich richtte op Geert Wilders. In datzelfde jaar werd in Den Haag een Pakistaan opgepakt die naar Nederland was gereisd met het plan de politicus uit de weg te ruimen. Aanwijzingen dat hij zich door de oproep

had laten inspireren, zijn er niet, maar de video werd destijds wel gretig gedeeld en verspreid. "Zijn doel was om een politicus uit het publieke debat te verwijderen, om zo te bereiken dat deze zijn boodschap niet meer zou kunnen verkondigen. Daarmee zou niet alleen het leven van de heer Wilders worden ontnomen en nabestaanden onherstelbaar leed worden toegebracht, maar ook een aanslag op de rechtstaat worden gepleegd. Voor die aanslag op leven en rechtstaat heeft verdachte een forse beloning in het vooruitzicht gesteld."

Om de verdachte over de zaak te laten horen, en hem op te roepen voor de zitting, deed het OM meerdere rechtshulpverzoeken aan de Pakistaanse autoriteiten, maar daarop kwam geen reactie. Toch moest de man volgens het OM hebben geweten dat hij voor de rechter moest verschijnen. De dagvaarding was naar Pakistan gestuurd en daarnaast vroeg het OM ook via een persbericht in het Nederlands en Engels aandacht voor de zaak. In de media was bovendien uitvoerig over de aankomende rechtszaak bericht en viel ook te lezen dat verdachte erover was bevroegd door journalisten. Dat hij niet kwam, was zijn eigen keuze.

Volgens het OM kon verdachte daarom bij verstek worden veroordeeld, en de rechtbank deed dat ook. Conform de eis kreeg hij een gevangenisstraf van 12 jaar opgelegd. Nooit eerder veroordeelde een Nederlandse rechter iemand in het buitenland voor het bedreigen van een Nederlandse politicus. ■

FINANCIËN

In 2023 was het voor het OM totaal beschikbare budget € 820,6 miljoen. In dit budget zijn enkele zogeheten beheerbudgetten opgenomen inzake de bekostiging van geormerkte programma's of diensten. Zo beheert het OM het budget voor Gerechtskosten, het budget voor de Verkeershandhaving en het budget voor de Domeinen voor de opslag van inbeslaggenomen goederen. Het totaal van deze budgetten is € 73 miljoen. Zonder deze beheerbudgetten bedraagt het budget voor Personeel en Materieel (P&M) voor het OM in 2023 € 747,6 miljoen.

Het OM heeft het jaar afgesloten met een financieel tekort van € 3,6 miljoen, waarvan een tekort van € 3,1 miljoen op de kosten van Personeel en Materieel.

Sinds een aantal jaren heeft het OM weer een actief Audit Committee. Het Audit Committee is het adviesorgaan dat het College van procureurs-generaal adviseert over strategie en besturing van de organisatie, vooral op het gebied van audit- en bedrijfsvoeringsaangelegenheden. Het AC heeft in 2023 op een aantal belangrijke trajecten adviezen opgeleverd. De Auditgroep OM en de externe accountant van de Auditdienst Rijk informeren vanuit hun deskundigheid het Audit Committee bij zijn taken.

Sinds 2023 is onder de Audit Committee een IV-commissie (informatievoorziening) gestart. Daarmee versterkt het OM zijn externe expertise op bestuurlijk niveau en checks and balances op het gebied van IV. Dat draagt bij het onderkennen en mitigeren van risico's.

TABEL 20 | budgetten in miljoenen euro's

	Budget	Realisatie	Vershil
P&M budget	747,6	750,7	- 3,1
Gerechtskosten	37,8	35,4	2,4
Verkeer	21,3	21,2	- 0,1
Domeinen	13,8	16,7	- 2,9
Totaal	820,6	824,0	- 3,6

DUURZAAMHEID

Het Openbaar Ministerie heeft in 2023 een volgende stap gezet richting een duurzame bedrijfsvoering. Hierbij volgt het OM de rijksbrede doelstellingen en grijpt het waar mogelijk extra kansen voor verduurzaming. De primaire focus van het programma Duurzaam OM ligt op reductie van CO₂-uitstoot. In 2023 is een pakket maatregelen vastgesteld om in de komende jaren tot die reductie te komen. Daarnaast worden andere thema's, zoals waterbesparing en circulariteit, meegenomen.

De maatregelen zijn in vijf clusters in te delen: huisvesting en energie, mobiliteit, facilitair, informatievoorziening en gedrag.

De gekozen strategie richt zich in eerste instantie op de maatregelen die relatief eenvoudig aanzienlijke reductie van de uitstoot realiseren. Gebruik van duurzame energie van Nederlandse oorsprong is hier een voorbeeld van. Met ingang van 2024 is hiermee gestart, wat tot een halvering van de CO₂-uitstoot van de huisvesting van het OM leidt. Verduurzamen van de gebouwen en het gebruik ervan en het doorvoeren van verduurzamingseisen bij inkoop zijn andere

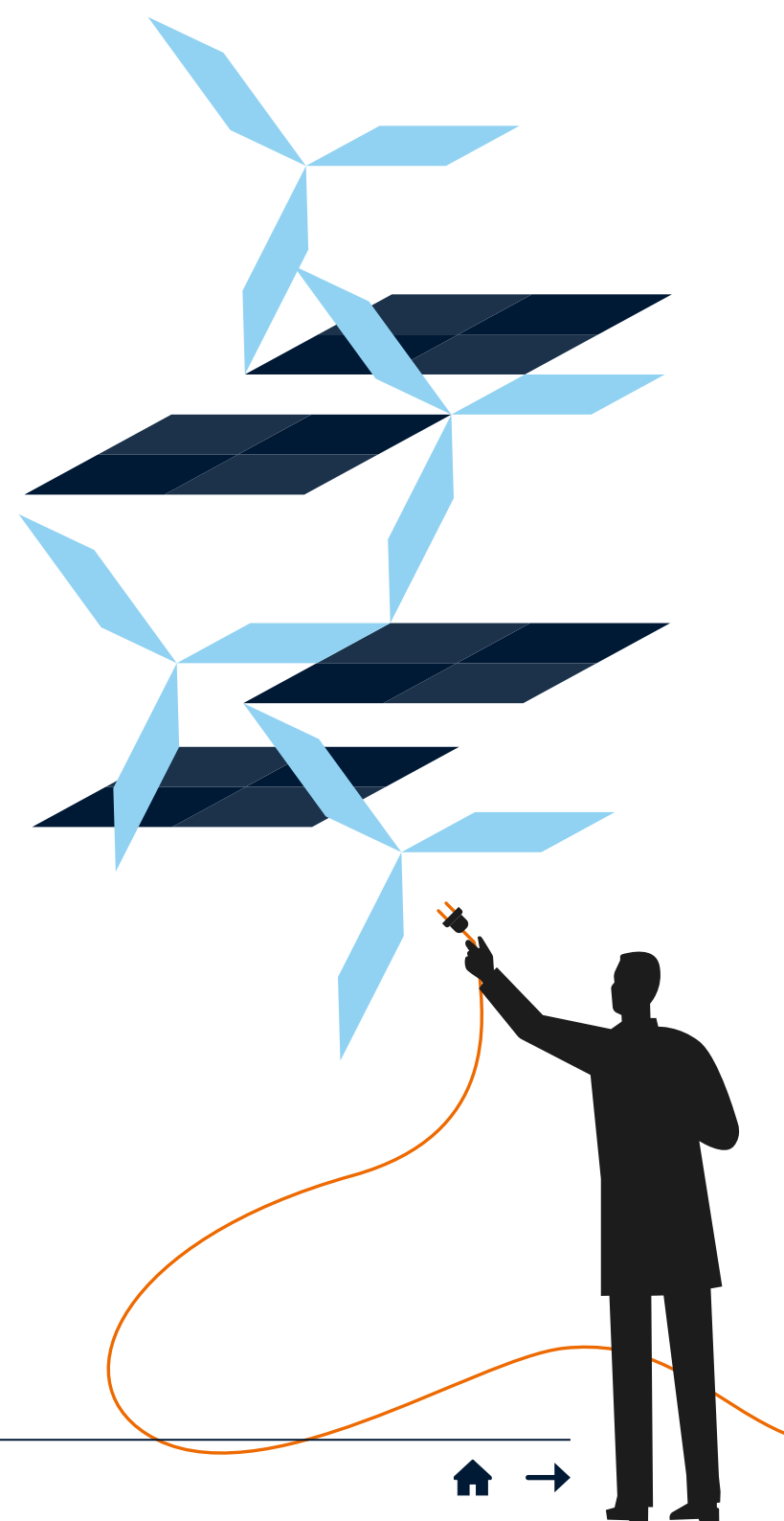
voorbeelden die op landelijk niveau worden opgepakt. Daarnaast worden veel lokale initiatieven genomen door het interne netwerk van enthousiaste 'duurzaamheidsambassadeurs', om zo concrete en tastbare resultaten te behalen.

De verwachting is dat er in de komende jaren nog veel op het terrein van duurzaamheid verandert. Een periodieke aanvulling op het maatregelenpakket wordt dan ook voorzien.

Het komende jaar zal de focus verder liggen op het uitvoeren van maatregelen en rapporteren over de resultaten.

Collega's worden geïnspireerd en gemotiveerd tot actie. Zo is er een goed bezochte landelijke duurzaamheidsdag georganiseerd en hebben 270 collega's meegespeeld met de zogenaamde 'duurzame spelen'. Een energicoach heeft op elke locatie tips en tricks gegeven die het voor elke medewerker gemakkelijk maken bij te dragen aan een duurzamer OM.

In 2023 zijn grote stappen gezet in het opbouwen van de rapportages over de gerealiseerde reductie. In 2024 zal een eerste vergelijking met voorgaande jaren gemaakt worden.

RIJKSRECHERCHE

Voor de Rijksrecherche stond het afgelopen jaar, naast het zorgvuldig doen van strafrechtelijk onderzoek, in het teken van preventie. Rijksrecherche-onderzoeken laten zien welke omstandigheden mogelijk strafbaar gedrag van ambtenaren in de hand werken en welke gelegenheid bieden voor corruptie. Door het aanpassen van die omstandigheden kunnen overheidsinstanties barrières opwerpen en ambtelijke corruptie een stap voor zijn.

Corrumperen van ambtenaren is een verdienmodel geworden

De Rijksrecherche, die onder het gezag van het OM valt, spoort binnenlandse ambtelijke corruptie op en onderzoekt schietincidenten en geweldgebruik door opsporingsambtenaren waarbij zwaarwondige of dodelijke slachtoffers zijn gevallen. Daar is zorgvuldig en onafhankelijk onderzoek van groot belang.

Ambtelijke corruptie

In 2023 heeft de Rijksrecherche 78 oriënterende, feiten- en opsporingsonderzoeken verricht. 18 onderzoeken richten zich op ambtelijke omkoping (ook wel ambtelijke corruptie genoemd) en 16 op schending van de geheimhoudingsplicht door ambtenaren (het lekken van vertrouwelijke informatie). Deze delicten hebben een grote impact op de samenleving maar zijn veelal complex te bewijzen.

De laatste jaren ziet de Rijksrecherche dat het corrumpieren van ambtenaren een verdienmodel is geworden: criminelen gaan actief op zoek naar ambtenaren die hen van bepaalde informatie of documenten kunnen voorzien. Of het nu gaat om het natrekken van een kenteken, een adres, het uitgeven van een (valselijk opgemaakt) paspoort of het onrechtmatig afgeven van een vergunning: de gevolgen kunnen verstrekkend zijn. In verschillende onderzoeken is een directe relatie tussen gelekte informatie en liquidaties of ander excessief geweld in het criminele milieu waargenomen.

Overheidsinstanties moeten informatie die interessant is voor criminelen beveiligen. Met name leidinggevendenden moeten hun medewerkers bewust maken van de omgeving waarin zij werken en tegelijkertijd oog hebben voor de persoonlijke

omstandigheden van ambtenaren in hun team. Is er sprake van problematische schulden, zorgen over een scheiding of ontevredenheid over de werkgever? Dit soort situaties kunnen ambtenaren kwetsbaar maken.

Preventieprogramma

Met het preventieprogramma Openbaar Bestuur vraagt de Rijksrecherche aandacht voor dit thema. Daarmee deelt de Rijksrecherche signalen waarop gelet moet worden om corruptie een stap voor te zijn. Bij het Steunpunt Ambtsmisdriven van de Rijksrecherche kunnen bestuurders en ambtenaren terecht voor advies.

Wanneer in een opsporingsonderzoek kwetsbaarheden of zwakke plekken in de organisatie van een overheidsinstantie aan het licht komen, kan de

Rijksrecherche door middel van een bestuurlijke rapportage hierop wijzen. In 2023 heeft de Rijksrecherche 4 bestuurlijke rapportages opgesteld met bevindingen en adviezen.

Onderzoek naar geweldgebruik door opsporingsambtenaren

Wanneer mensen overlijden of ernstig gewond raken door (vuurwapen)geweld, toegepast door een opsporingsambtenaar, is het belangrijk dat dit nauwkeurig wordt onderzocht. Dat geldt ook voor situaties waarbij mensen overlijden of ernstig gewond raken in een politiecel, of bijvoorbeeld na een achtervolging. Als de Rijksrecherche het feitenonderzoek heeft afgerond, beoordeelt het OM op grond van de onderzoeksresultaten of het optreden door de politie in overeenstemming was met de geweldsinstructie.

MISBRUIK VAN POSITIE ALS AMBTENAAR

In het oog springend was in 2023 de strafzaak tegen een ambtenaar op de afdeling Burgerzaken van de gemeente Den Haag die zich schuldig heeft gemaakt aan het valselijk opmaken van acht paspoorten. De ambtenaar heeft doelbewust misbruik gemaakt van zijn positie bij de gemeente. Zo heeft hij zelf aanvraagformulieren ingevuld, betalingen verricht, verkeerde foto's gebruikt en biometrische gegevens van nietsvermoedende burgers aan de balie verwerkt.

De ambtenaar is op 21 juni 2023 veroordeeld tot een gevangenisstraf van 32 maanden waarvan 8 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaar. Gelet op de wijze waarop de ambtenaar misbruik heeft gemaakt van zijn positie en het feit dat hij al eerder veroordeeld was voor vergelijkbare strafbare feiten, is de ambtenaar ook ontzet van het recht tot het uitoefenen van het beroep waarin hij het misdrijf heeft begaan (artikel 235 Sr).

In 2023 heeft het Team Spoedeisende Inzet (TSI) van de Rijksrecherche in totaal 26 onderzoeken uitgevoerd naar incidenten met vuurwapengebruik of ander geweldgebruik door de politie met zwaar-gewonde of dodelijke slachtoffers als gevolg. In totaal waren er 7 dodelijke slachtoffers te betreuren en 26 gewonden. 11 onderzoeken hadden betrekking op schietincidenten, waarbij 12 mensen gewond zijn geraakt en geen dodelijke slachtoffers zijn gevallen. In 5 onderzoeken is de familierechercheur ingezet.

In 2023 zijn 26 TSI-onderzoeken ter beoordeling ingestroomd bij het OM. 2 onderzoeken zijn in overleg met het OM stopgezet of overgedragen aan de politie, omdat deze bij nader inzien niet voldeden aan de criteria voor een Rijksrecherche-onderzoek. In 4 van de ingestroomde TSI-zaken loopt het Rijksrechercheonderzoek nog.

In 20 zaken is het Rijksrechercheonderzoek afgerond. 13 afgeronde rechercheonderzoeken zijn door het OM beoordeeld en voorzien van een afdoeningsbeslissing. In 7 zaken is de OM beoordeling nog niet gereed. In 1 zaak heeft het OM een vervolging ingesteld en in 12 zaken heeft het OM besloten geen vervolging in te stellen.

In het overgrote deel van deze zaken waarin geen vervolging werd ingesteld heeft het OM geoordeeld dat het optreden van de betrokken opsporingsambtenaar rechtmatig was (in overeenstemming met de geweldsinstructie) of dat de opsporingsambtenaar een beroep op een strafuitsluitingsgrond toekwam (bijvoorbeeld noodweer). In de TSI-onderzoeken onderhouden speciaal opgeleide familierechercheurs van de Rijksrecherche het contact tussen het onderzoeksteam en nabestaanden, familieleden en slachtoffers.

TABEL 21 | instroom per delict

	2023
Ambtsmisdrijven omkoping (corruptie)	18
Ambtsmisdrijven schending geheimhoudingsplicht (lekken)	16
Ambtsmisdrijven Overig	13
TSI Schietincident	11
TSI Vrijheidsbeneming	10
TSI Overig	5
Overige misdrijven en overige onderzoeken*	5
Totaal	78

* De categorieën overige misdrijven druggerelateerde delicten, overige misdrijven levensdelicten, overige misdrijven zedendelicten, overige misdrijven overig en tegenspraak worden vanaf 2023 samengevoegd in "overige misdrijven en overige onderzoeken".

OOK IN HOGER BEROEP 15 JAAR CEL VOOR DOODSLAG SUMANTA BANSI

In de zomer van 2022 werd een man uit Hoorn conform de eis van het OM veroordeeld tot een gevangenisstraf van 15 jaar voor de doodslag op de 22-jarige Sumanta Bansi, ruim vier jaar eerder. Pas na die uitspraak werd haar lichaam gevonden. In september 2023 diende het hoger beroep.

In 2016 komt de destijds 20-jarige Sumanta vanuit Suriname naar Nederland om te studeren. Ze trekt in bij het gezin van de verdachte en zijn echtgenote. Uit het dossier komt het beeld van een turbulente leefomgeving naar voren, met spanningen in onderlinge relaties en een seksuele relatie tussen de verdachte en Sumanta.

Die relatie leidt in 2017 tot een zwangerschap, die Sumanta uiteindelijk onder druk van de familie beëindigt. Begin 2018 blijkt zij opnieuw in verwachting. Sumanta is daar blij mee en wil het kindje houden. Niet lang daarna verdwijnt Sumanta. Na 18 februari 2018 kan haar moeder haar niet meer bereiken.

In de zomer van 2022 wordt verdachte, na uitvoerig onderzoek, conform de eis van de officieren van justitie door de rechtbank veroordeeld tot een gevangenisstraf van 15 jaar voor het ombrengen van Sumanta. Uit het omvangrijke dossier blijkt dat het laatste levensteken van haar in de woning van verdachte was, op 18 februari. In de rechtszaal zwijgt hij, maar in tagesprekken is een bekentenis van hem opgevangen. Hoewel het lichaam van Sumanta dan nog altijd niet is gevonden concludeert de rechtbank dat het niet anders

kan dan dat zij door een geweldsmisdrijf om het leven is gekomen. Verdachte gaat tegen die uitspraak in hoger beroep.

Ondanks zoektochten op verschillende locaties blijft het lichaam van Sumanta lang onvindbaar. In de aanloop naar het hoger beroep, in september 2022, bekent de verdachte in een verhoor Sumanta met meerdere messteken om het leven te hebben gebracht en geeft hij aan waar hij haar lichaam heeft begraven. Het lichaam dat de politie op de aangewezen plek vindt, op een industrieterrein in Hoorn, blijkt inderdaad dat van Sumanta te zijn. In latere verklaringen stelt de verdachte dat er ruzie was op de bewuste avond in februari 2018. Hij zou Sumanta uit zelfverdediging hebben neergestoken, nadat zij hem eerst aanviel met een mes.

Het OM gaat niet mee in die verklaring. Zo spreekt verdachte in verschillende opgenomen gesprekken nergens over zelfverdediging. En zelfs als hij zich daadwerkelijk had moeten verdedigen zou een beroep op noodweer wat het OM betreft moeten falen omdat met het afpakken van een mes het geschetste gevaar zou zijn geweken, en daarmee ook de noodzaak tot verdediging.

De advocaten-generaal maken in hun requisitoir duidelijk dat de inmiddels 43-jarige verdachte, ook na zijn bekentenis, niet op strafvermindering hoeft te rekenen: "Jarenlang heeft verdachte zich in stilzwijgen gehuld over zijn daad. Hij heeft haar familie en de politie vierenhalf jaar op het verkeerde been gezet, om de tuin geleid en op een dwaalspoor gezet. Daarmee heeft hij het rouwproces van Sumanta's familie nog complexer gemaakt. Om uiteindelijk met het verhaal te komen dat het zelfverdediging was."

Het hof deelt die visie en veroordeelt de man, net als in eerste aanleg, opnieuw tot een gevangenisstraf van 15 jaar.

